

РІК XLVIII, Ч. 5

ТРАВЕНЬ — 1991 — МАЙ

№ 5, VOL. XLVIII

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.



НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

PIK XLVIII, Ч. 5

ТРАВЕНЬ — 1991 — MAY

No. 5, VOL. XLVIII

ЗМІСТ

С. Чарнецький. Мій мамі	1
В. Лев. Мати Северина Парилле, ЧСВВ	2
Л. Волинець. Дієцезальний Український Музей і Бібліотека в Стенфорді	4
А. Пашко. Вступне слово на першій Всеукраїнській Конференції Союзу Українок	5
С. Кузьменко. Україні	6
О. Сапеляк. Давне і сучасне в жіночому русі	6
А. Пашко. Ця глухота і глумота	8
М. Богачевська-Хом'як. Союз Українок у міжвоєнний період	9
І. Чабан. На крилах "Мрії"	12
С. Гнатенко. Мистецтвознавча спадщина Павла Ковжуна (Марії Пеньковської)	14
Р. Купчинський. Мамина рука	17
П. Карманський. Жертва	18
Our Life	
P. Karmansky. The Mother	19
I. Rozhankowsky. <i>Verehynia</i> or slave of the communist system?	20
С. Гнатенко. Український Музей	25
Калейдоскоп	26
Х. Навроцька. Наше харчування	27
Дописи Відділів	28
Пожертви	31
Нашим дітям	34
Посмертні згадки	36
Загальні збори Відділів	обкл.

На обкладинці: Опанас Залуваха. "Благання". 1970. З Українського Музею в Нью Йорку.
Our cover: Opanas Zalyvacha. "Pleading". 1970. From the Ukrainian Museum in New York City.

Редактор — Ірена Чабан
Редактор англійської частини — Марта Бачинська
Адміністратор — Наталія Дума

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Любов Волинець
Христя Навроцька — з уряду (пресова референтка Головної Управи)
Іванна Рожанковська
Ольга Руденська
Марія Савчак — з уряду (Голова Союзу Українок Америки)
Тамара Стадниченко-Корнелісон

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices.
Copyright 1991 Ukrainian National Women's League of America, Reserved —
Published in U.S.A.

ГОЛОВНА УПРАВА СУА

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ

Лідія Бурачинська
Іванна Рожанковська

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Савчак	— голова
Іванна Ратич	— 1-ша заступниця голови
Ольга Гнатейко	— 2-га заступниця голови для справ організаційних
Лідія Гладка	— 3-тя заступниця голови для справ культури
Марта Хом'як	— 4-та заступниця голови для справ зв'язків
Ірина Чайківська	— протоколярна секретарка
Марія Томоруг	— кореспонденційна секретарка
Розалія Полцій	— англійська секретарка
Рома Шуган	— скарбничка
Марта Данилюк	— фінансова секретарка
Ірина Куровицька	— вільний член
Лідія Білоус	— вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Ірина Руснак	— музейно-мистецька
Ольга Тритяк	— виховна
Ліда Черник	— суспільної опіки
Анна Кравчук	— стипендій
Христя Навроцька	— пресова

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Ірина Лончина	— Дітройт
Марія Одежинська	— Філадельфія
Надія Савчук	— Нью-Йорк
Марія Крамарчук	— Північний Нью-Йорк
Тат'яна Рішко	— Нью Джерзі
Іванна Шкарупа	— Огайо
Анастасія Хариш	— Чикаго
Валентина Чудовська	— Нова Англія
Теодозія Кушнір	— Південний Нью-Йорк

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Евгенія Новаківська	— голова
Лідія Дяченко	— член
Таїса Турянська	— член
Надя Бігун	— заступниця
Лідія Фіцалович	— заступниця

ГОЛОВНА УПРАВА СУА

РЕДАКЦІЯ / АДМІНІСТРАЦІЯ

108 Second Avenue
New York, NY 10003
(212) 533-4646
Редакція: (212) 674-5508

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

203 Second Avenue
New York, NY 10003
(212) 228-0110
Fax (212) 228-1947

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ:

Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London W24HG
England

АВСТРАЛІЯ:

Postup Ukrainian Cooperative
Trading Society Limited
928 Mount Alexander Rd.
Essendon, 3040,
Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly — except Aug.
by Ukrainian National Women's League of America, Inc.,
108 Second Avenue, New York, NY 10003.
ISSN 0740-0225

Postmaster: send address changes to
"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003



Рисунок Мотрі Кокоріс.
Drawing by Motria Kokoris.

МОЇЙ МАМІ

СТЕПАН ЧАРНЕЦЬКИЙ

Пішов я в світ...
Туга за руку вивела із хати,
Якась нестримна сила рвала в даль;
Я йшов престоли царські добувати,
Я вірив в себе, вірив в світ. А жаль
І смуток гордо кинув за собою,
Й Тебе я кинув...

А мені в дорозі
Світило ясно сто промінних зізд,
І син твій, мамо, не дрижав в тривозі,
Йшов сміло в сонце, до орлиних гнізд...
І блідли мої зорі, гасли тихо,
Я сам зривав їх, розбивав, гасив;
Дорогу темінь стала залягати,
Одна зізда мені остала...

Мату!

Та зізда — Ти! Хоч нас ділили милі,
Шумів між нами океан розлуки,
В годині яви, в снах томлячій хвилі;
Чую на скроні твої добрі руки...
Тому не вернусь втомлений з дороги,
Хоч як об камінь окривавив ноги.
Хоч йдуть зо мною бур весняних втрати,
Хоч доганяють якісь тихі жали —
І доки будеш Ти мені сіяти,
Я піду далі!..



*Мати Северина Парилле.
Mother Severyna Parylle.*

Народилася 27.VII.1884 в Настасові, Тернопільської округи, +2.II.1941 в Струсові при родині Кардинала Йосифа Сліпого. Народилася на Поділлі в жидівській родині. Бог покермував її життєвим шляхом так, що вона і її брати прийняли християнську віру, українсько-католицьку, а вона згодом вступила в монастир. Вийшла з села, яке змалку полюбила, як і його мешканців, їхню культуру, звичаї та обичаї, а зокрема народній одяг. Любов до прибраного народу, головно селян і їхньої духовної та матеріальної культури, спрямувала її на служіння народові. Вибрала шлях педагогічний, виховання української жіночої інтелігенції. Після закінчення середньої школи гімназії СС Василіянок у Львові і філософічних студій україністики та історії у Львівському університеті, стала вчителькою в тій самій школі, в якій здобула середню освіту, як учителька історії та української мови. Діяпазон її навчальної практики був широкий, всебічний і глибокий. Історія на її лекціях була справжньою вчителькою життя. Чи то у всесвітній, чи українській історії завжди знаходила приклади для виховних моментів, що будують націю. На прикладах, навіть негативних, знаходила виховні мотиви, вказуючи дівчатам — майбутнім громадянкам, жінкам і матерям, як належить правильно поступати, щоб правильно, добре, вірно й чесно та корисно служити своєму народові. Підкреслювала заслуги провідників народу, критично ставилася до їх помилок. Позитивно ставилася до народних мас, простолюддя, уважаючи його за ядро — основу нації. Вона часто повторяла, що український селянин — це

своєрідний аристократ духа, пан своєї землі, господар на ній, байдуже, багатший чи бідніший. Полюбила селян за їхню особисту культуру, етичність, релігійність, звичаї та обичаї. Виявом зовнішнім цих прикмет селянина є національний одяг українського



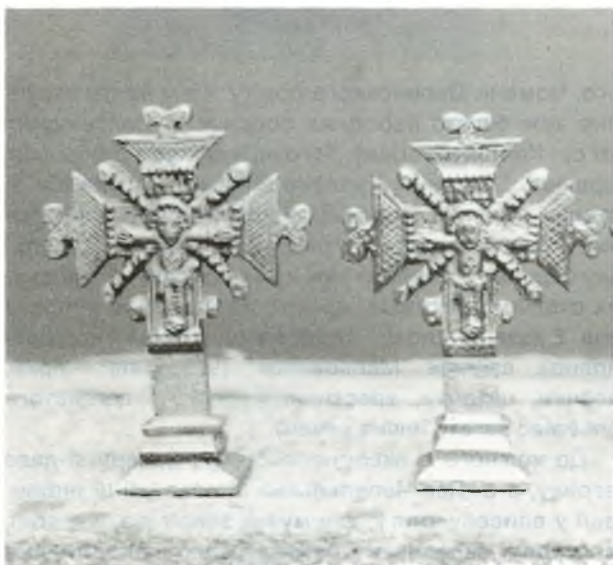
хлібороба. З цього зродилася в неї ідея збирання зразків народної ноші.

Відношення матері Северини до учениць було материнське, товариське, від них вимагала праці, послуху, внутрішньої дисципліни, виховувала характеру. Тому учениці відносилися до неї з пошаною і відданістю, цінили її педагогічну працю, і точно й сумлінно виконували подавані нею завдання, пильно вивчали предмет.

Пошана й любов м. Северини до народнього одягу збудили в неї задум збирати зразки і предмети народньої ноші як коралі, мосяжні хрести, гердани і все, що приналежить до неї. Учениці, захоплені таким шляхетним пляном, радо допомагали їй у цьому. Привозили з сіл частини народнього одягу, вишивки, вжиткові предмети тощо. Мати Северина сама відшивала даровані їй зразки вишивок, виготовляла цілі народні одягові комплекти і вдягала їх на манекіни. Пильно стежила і вивчала одягові стилі різних околиць, відвідувала музеї українських народніх одягів, разом із іншими сестрами монахинями відшивала з друкованих альбомів стилеві зразки вишивок, а спеціально з альбому німця Еміля Кольбенгаєра збірку буковинських вишивок. Часто можна було бачити, як м. Северина в вільних хвиликах відшивала

якийсь екземпляр народного одягу. Із пожертв учениць і їхніх батьків і відшитих вишивок і вшитих одягів постав музей української народної ноші під орудою м. Северини. Вона тісно співпрацювала з мистецькою кооперативою "Народне Мистецтво", яке видавало журнал "Нова Хата" у Львові. Часто в журналі кооперативи з вищеподаною назвою та в інших мистецьких журналах поміщувало світліни народної ноші. Кооператива "Народне Мистецтво" з м. Севериною склали основні закони української народної ноші і спопуляризували її в чистому вигляді правдивого українського народного одягу. М. Северина спопуляризувала в Н. Х. окремі типи народного одягу.

Крім того м. Северина збирала цілі жіночі одяги, а також весільні вінки, дерев'яні хрести, кераміку, витинанки і писанки. Час до часу м. Северина влаштовувала виставу народної ноші в аудиторії гімназії СС Василіянок, або в музеях на провінції.



В 1932 р. м. Северина їздила з музейними експонатами до Америки (ЗСА), де в Нью Йорку, Філядельфії, Вашингтоні, містах більшого скупчення українських імігрантів влаштовувала виставки народної ноші й виголошувала відчити про народне мистецтво і нав'язувала взаємини з американськими науковими колами. Багато зразків народної ноші залишила вона тоді єпископові Кир Константинові Богачевському, що заснував музей у Стемфорді, Конн. Вони зберігаються там до сьогодні під дбайливою опікою теперішнього єпископа Василія Лостена. Мати Северина також спостерігала культурне й духовне життя американських українців і в висновку описала його у Львівському щоденнику "Діло" (з 1933 р.) та в "Новій Хаті" з 1936 р. Крім того написала вона статтю про українську еміграційну літературу в Америці.

Ось уривок із репортажу про подорож по Америці: "У Філядельфії і в Вашингтоні я оглядала музеї. Тут заступлений цілий світ, і в мене блиснула думка,

як добре було б заснувати тут музей українського народного мистецтва. Тоді пізнав би світ, що на таке мистецтво може спромогтися лише нарід із високою культурою. Нехай, хто хоче, мене назве непоправною мрійницею, а я таки певна, що моя мрія згодом здійсниться. Я постановила впливати на учениць нашої гімназії щоб вони вчилися зберігати кожний кусник із ділянки народного мистецтва, щоб у майбутньому створити один репрезентативний музей у нас, а другий у широкому світі". ("Діло", 1933).

Коли до Галичини прийшли большевики в 1939 р., м. Северина передала цілу збірку вишивок і зразків народної ноші до музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

Після того, як м. Северина разом із іншими монахинями мусіла уступити з гімназії, СС Василіянок, перемінені на большевицьку десятирічку, виїхала вона в 1940 р. до Струсова на Поділлі, недалеко від рідного Настасова, і там дожила свого віку в домі родини Отця Ректора д-ра Йосифа, Блаженнішого Патріярха і Кардинала Кир Йосифа. Там її похоронено.

Мати Северина не дожила здійснення своїх мрій, та вони живуть у серцях її численних колишніх учениць і співробітників на цьому полі. Свідком цього є хоч би збережені її експонати в українському музеї укр. кат. Дієцезії в Стемфорді і в музейному відділі 64 СУА в Нью Йорку.



Експонати із колекції музею в Стемфорді. Фото Л. Волинєць.
Objects from the collection of Museum in Stamford. Photo by L. Volynetz.

ДІЄЦЕЗАЛЬНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ І БІБЛІОТЕКА У СТЕМФОРДІ

Другим єпископом українців-католиків в Америці був Кир Константин Богачевський. У 1933 році він купив велику посілість у Стемфорді, що в стейті Коннектикат, для дієцезального осідку. Посілість складалася з 11 акрів землі, великої палати і шкільних будинків. Незабаром після заupu, єпископ відкрив Малу Семінарію, згодом Велику Семінарію, а в 1935 році дієцезальний музей і бібліотеку.



Першим директором музею був о. Лев Чапельський. Кир Константин віддав для музею свою колекцію стародруків, ікон й інших цінних експонатів. Директор Музею о. Лев нав'язав контакти з інституціями і окремими особами в Галичині, щоб доповнити музейні фонди різними зразками народного та елітарного мистецтва. Одним із таких контактів була сестра Северина. Вона приїхала до Америки в 1936 році і привезла зі собою неабиякі зразки народного мистецтва. Спершу ці речі були виставлені на кількох промислових виставках в Нью-Йорку і Дітроїті, а згодом більшість із тих експонатів були закуплені для музею у Стемфорді. Серед експонатів був народний одяг зі села Серафінці Городенківського повіту, зі села Русів Снятинського, Вільховець Борщівського, Викоти Самбірського, Ворбулинці Заліщицького, Перегінсько Долинського, Яжів Новий Яворівсь-



кого, Чомани Долинського повіту. Крім одягу закуплено теж багато народних сорочок зі Снятинщини —зі сіл Карлів, Стецева, Тугова, а також з Заліщиків, Борщева, Буковини. Куплено близько 300 зразків — уставок з різних околиць західніх земель. Із дерев'яних виробів куплено трійці, ручні хрести, гуцувську скриню. Придбано теж кілька мосяжних маленьких стоячих хрестиків, кросна до плетення чіпців зі села Будзанів (повіт Теревовля), кілька ґерданів-силанок, взірник "Мальованок" (9 зразків —зірки, пасочки, цяточки, хрестики, чорного і цеглястого кольорів і багато інших речей).

До кожного із експонатів сестра Северина дала метрику, а о. Лев Чапельський вписав усі ці інформації у вписову книгу, яку музей зберіг до сьогодні. Всі згадані експонати і багато інших знаходяться в музейних фондах до сьогодні.



*Експонати із колекції музею в Стемфорді. Фото Л. Волинець.
Objects from the collection of Museum in Stamford. Photo by L.
Volynetz.*

ПЕРША ВСЕУКРАЇНЬСЬКА...

21-23 грудня у Львові відбулася перша Всеукраїнська конференція Союзу Українок на тему "Жінки в боротьбі за волю України". У конференції взяли участь членки СУ Львівщини, Києва, Луганська, Полтавщини, Донеччини, Івано-Франківщини, Хмельниччини, Закарпаття, Житомирщини, Одеси, Волині, Польщі.

Конференція прийняла звернення "До Організації Об'єднаних Націй", "До галичанок", "До Верховної Ради України", "До народу України", "До українського жіноцтва".

Друкуємо вступне слово Атени Пашко та доповідь Оксани Сапеляк.



АТЕНА ПАШКО

Ateni Pashko. Photo by J. Bachynsky.

Сьогодні знаменний, урочистий день. З багатьох регіонів України, а також з Польщі, Литви прибуло українське жіноцтво, щоби провести першу Всеукраїнську конференцію "Жінка в боротьбі за волю України". Ми можемо вважати себе першовідкривачами, бо конференції на таку тему ще не було в Україні.

Протягом останнього часу демократична преса видрукувала ряд цікавих розвідок: про Мазепу, про лицарів січового стрілецтва, про соціал-демократа Винниченка, комуніста Хвильового, боротьбіста Чупринку, анархіста Махна. Нарешті сучасне покоління усвідомлює як національних героїв Петлюру і Коновальця, Бандеру і Шухевича. Вони належали до різних партій, течій, угруповань, діяли у різних політичних та історичних ситуаціях, але єднано їх одне — боротьба за волю України. Отже про чоловіків у соціально-визвольному русі нам відомо.



Емблема Союзу Українок.
Emblem of UNWL.

Птах волі піднявся над Україною, тільки ж птах не буває однокрилим. Однокрилий птах не зміг би злетіти. Отож про те, друге, крило — жіноче — знаємо мало.

Наша конференція не є суто науковою. Її мета скромніша — показати українське жіноцтво в боротьбі, — хто вони, який їхній шлях, їхні імена, як вони жили, як вмирили і, врешті, де поховані. Якщо наша конференція зможе обґрунтувати і дати відповідь на такі питання — то це буде вже велика справа.

Радісно, що конференція відбувається у Львові, на тому острові свободи, в місті, яке не потребує рекомендацій. Водночас сумно, що наша конференція можлива лише тут, де люди готові сприймати ці ідеї. А як вона потрібна була б приміром у Харкові чи Одесі, Луганську, Полтаві, а чи Херсоні, всюди, де ще треба просвіщати.

Зібралися тут представники свідомого жіноцтва з різних місцевостей України, які наче палаючий смолоскип понесуть нашу хвилю відродження і освітять нею всю Україну.

Вітаємо сердечно усіх присутніх, зичимо успіху на конференції і перемоги на визволеній ниві.

Хай нам в тому допоможе Бог!

УКРАЇНИ

Скільки дерево оте було обрубано,
Зрубано, підважено, з основ,
А воно стражденне і порубане
Проростало і зростало знов.

І пускало паростки по світі.
У безсмертя сила проросла —
В добрих дітях, його вічних дітях —
Із прапредків руху джерела.



ОКСАНА САПЕЛЯК,
голова Союзу Українок м. Львова

ДАВНЄ І СУЧАСНЕ В ЖІНОЧОМУ РУСІ

Дорогі сестри, шановні гості, вітаю з відкриттям І Всеукраїнської конференції Союзу Українок! Зичу всім нам плідної праці, взаємної поваги і любови.

Нинішня наша зустріч відбувається у складний для України час, коли по декількох місяцях піднесення демократії наступає шалений опір деструктивних сил, в руках яких військо, міліція, КГБ — механічна сила примусу. Єдина наша зброя — історична Правда, єдиний наш притулок — Віра і Єдність, єдиний наш шлях — слово Правди і Праця.

Тому тема нашої конференції не випадкова, а зумовлена сучасною ситуацією. Поперше, у період національного відродження сама по собі виникає необхідність повертатись до минулого, особливо розказати правду про замовчувані (тому й замовчувані, що повчальні для нас) події нашої історії; по-друге, наша конференція покликана дати матеріал для нас самих, у першу чергу, для нашого самоусвідомлення, для наших дітей, і, потретьє, для наших чоловіків, котрі, на жаль, радше воліли б бачити жінок у своїх організаціях для писання протоколів.

Наше товариство, як і інші організації, повинно міцно триматись отої єдиної опори — Правди, давньої і сучасної. Боляче й гірко, коли так легко можна обдурити цілий народ. Скажімо, після 1917 р. в Росії фабрики і заводи, а також землю було експропрійовано, в Україні ж виняток: землю поділили між селянами. Така винятковість була продиктована тою простою умовою, що тут точилися бої і потрібно було якось "купити" українця. І купили! Коли ж нова влада твердо встановилася і загравати з "хохлою" зникла потреба, то наші революційні боги знаменитою "продразверсткой" так обдерли Україну, що 1921 рік — це рік нечуваного до того часу масового голоду. 1921 рік — це 9 млн. голодуючих українців, це

людоїдство, це повні рови померлих голодною смертю в той час, коли з України вивозили зерно на очах вмираючих. Досі преса вперто мовчить про геноцид українського народу при житті Леніна.

Так само нині легко обдурити, що купони — це нововведення Львівської обласної Ради, а брак товарів у крамницях — це наслідок приходу на політичну арену демократичних сил, бо доки не було демократів, то всього було доволі.

Величезна частина українців ще нині під ковпаком облуди, що ідеї державної незалежності — ворожі українцям, бо Україна сама проіснувати не зможе. Хоч правдою є те, що державна самостійність — головна мета існування нації, а державна незалежність — національний ідеал у сфері міжнаціональних відносин. Однак виношується ідея Спільного Дому, Союзного Договору, який дасть нам всю необхідну сировину для нормальної роботи наших підприємств. Так говорять не лише в Херсоні чи Дніпродзержинську, а навіть у Львові! Такий факт, як досі стільки народів існує, хоч давно розійшлись по своїх домівках, не береться до уваги, як, до речі, не враховується, що досвід жити у Спільному Домі ми вже маємо. Наслідки його для нас плачевні: обдерті до нитки. Нема потреби перераховувати всіх "здобутків" життя у Спільному Домі. Та одного з них не можемо ми минути: це українська Родина.

Марксистсько-ленінська ідеологія зуміла проникнути в головну клітину нації — сім'ю. Нам накинуто неприродне уявлення про ролі і призначення жінки в сім'ї й суспільстві. На всіх етапах розвитку сім'ї, якими б складними вони не були, залишилась одна з найголовніших її функцій: виховна. Власне, ідеологія щонайактивніше втрутилась у формулу "батьки — діти", складену віками. Для виконання політики де-

націоналізації та дехристиянізації (ґеноциду духовного) необхідно було цю формулу переписати по комуністичному: "батьки — держава — діти" Тобто, виховання дітей взяла на себе держава. Що на цій ниві уродило? Мабуть, зайво казати — всі знаємо, що накинуто нам нові обряди, ми їх потрохи взяли, відкидаючи споконвічні. Результати такі: в Україні кожен третій шлюб розпадається, в Україні нема приросту населення, росте злочинність, розбуяли бур'яни національного нігілізму, панує загальна споживацька психологія, індиферентність. Чи довго може проіснувати народ, коли найбільший дефіцит — людина?

Водночас ще живе бажання повернутись до джерел своєї культури, своїх традицій, генетичний наказ самозберегтись, самоутвердитись, скинути поторний панцир бездуховності.

Наше завдання — допомогти своїм сестрам і братам у цьому важкому процесі становлення, очищаючись і піднімаючись духовно самим.

Властиво, хочеться наголосити, що іменно мирне життя, повсякдення готувало народ до оборони своїх святинь, своїх ідеалів, своєї хати, а, отже свого краю, відтак держави. Коли говорять про козаччину, героїв походів, звитяжців у битвах за свободу України, то не раз забувають, що саме жінки, перемагаючи материнський біль, учили синів безстрашності, послали їх у бій, підтримували духовно найближчих, які готувались на кривавий герць з ворогом. І не тільки. Описуючи життя і побут українок, польська авторка Ю. Харевичева каже: "...уміли носити меч і в разі потреби уміли керувати обороною міста".

У ті далекі часи ніхто не будив громадського сумління, не агітував бути відповідальним за долю народу, — на це впливала Родина, передовсім матері, їх легенди, перекази, пісні, з котрими виростала дитина.

В Європі жінка — предмет або обожнювання ("дама серця"), або приниження (як спокусниця, джерело гріха), або як у XIX ст. — ніжна й граціозна істота, контакт із грубим світом для неї небезпечний. Вона нездатна займатись політикою й розпоряджатись власним майном. З цього приводу відомий філософ Бертран Рассел іронізує: "Великою самопожертвою було з боку чоловіків звільнити жінку від брудної роботи у сфері політики". Українка за звичаєм правом завше мала право на власність, на землю ("материзна"), ні одне поважне питання не вирішувалось без жінки. Тільки в кінці XIX ст. жінка втрачає свій колишній престиж, на що І. Франко каже так: "Доки жінка буде займати другорядне становище порівняно з чоловіком, доти не можна говорити ні про рівність, ні про жодну свободу (І. Франко, Що таке соціалізм? Твори, т. 45, Київ, 1986, стор. 50). Отже, мова не може йти про жодну свободу. Якщо ми знаємо, що народ характеризується наявністю таких ознак: форми, змісту й душі і втрачаючи одну з них, народ перестає бути народом, то найпростіша форма народу — це родина, потім вже

громада і держава. Душа народу, знову ж таки, формується в родині. Якості її: спільна ідея, здорова орієнтація, дисципліна, солідарність і карність (можна мати автомобіль, навіть паливо, але коли нема кому керувати, або кермо починають видирати пасажери, котрі навіть уміють їхати, то буде катастрофа). Розглядаючи ролю жінки в такому ракурсі, стає зрозуміла певність Каменяра, що тільки освічена, розумна мати може виховувати розумний народ, який матиме ідею, буде дисциплінований, солідарний.

Хоч кінець XIX — поч. XX ст. виробив нове ставлення до жінки як нижчої істоти, українське жіноцтво взяло найактивнішу участь у змаганнях свого народу у 1918 р. На жаль, жіночі сили не були використані вповні. Скажімо, аналізуючи відступ Січових Стрільців зі Львова, один з журналів пізніше зазначив, що український провід міг раціональніше використати жінок, аніж віддати їм ролю санітарок і куховарів. Серед польського війська, яке зайняло Львів, були цілі загони жінок.

20-30-ті роки — міжвоєнні роки в Галичині — це період найвищого піднесення жіноцтва у формуванні національного самоусвідомлення, коли громадська, економічна, політична роля жінки стала дуже помітною у суспільному житті краю. Власне, ці роки — стартовий майданчик не тільки масової участі жінок у визвольних змаганнях останньої війни, але й основа збережених Галичиною цінностей донині, що дійсно дає підстави, за М. Грушевським, називати цей клаптик українським П'ємонтом, навколо якого гуртуються всі демократичні сили українських земель.

За ці роки в Західній Україні добре налагоджене громадське життя українців: товариства "Рідна школа", "Відродження", "Просвіта", Союз Українок, "Січ", "Пласт" (Дуже шаную Антолія Михайленка як редактора "України", але чи варто було їхати письменникові аж до Австралії, аби довідатися, хто такі пластуни. Прецінь, до Львова ближче. Сподіваюсь, якщо хтось захоче дізнатися про те, хто такий Союз Українок, не поїде до Канади чи США).

Спадок "Союзу Українок", який діяв до 1939 р., відчутний й донині не лише багатшою, розмаїтішою кухнею, не тільки вмінням формувати бюджет сім'ї (що є надзвичайно важливо, особливо в теперішні часи), але і уміння жінки працювати в громаді, брати активну участь у політичному житті. У. Мікловська у 20-их роках видає книжку "*Ukrainski ruch kobiecy*", в якій застерігає польське громадянство: "Мусимо в польському громадянстві розбудити свідомість, бо стихійний гін русинок до консолідації, господарського усамостійнення і культури звернений головню проти нас".

Отже, шановне товариство, вже тоді Союз Українок не ототожнювався з феміністичним рухом в Європі. Особливо не можна цього робити тепер. В Україні проблеми нерівноправності із чоловіком майже не існувало. Якщо закон держав, до складу яких входили українці, обмежував жіночі права, то

звичаєве право в принципі було демократичним: наруга над жінкою заборонялась, не схвалювалось втручання чоловіка у жіночі справи. Якщо мова йде про радянську жінку, то ми маємо не тільки рівноправність, а що найгірше, викривлений варіант рівноправності — *рівність*. Рівність у виробничих планах, праці на ремонтах доріг, тягання вантажів у крамницях, на будівництві і т.д. Саме це витворило феномен радянської сім'ї, радянського виховання і моралі. Тому перед нами стоять проблеми не фемінізму, а декомунізації, очищення від жупелу комуністичної ідеології про рівність, котра крокувала в парі із плеканням зневаги до жінки. Справді, диявольський винахід: з одного боку проголошення конституційної рівноправності (порівняйте із рівноправністю націй у Союзі), всіяке помпезне вихвалляння заслуг жінки у революції і трудових подвигах (все це й справді було, але доведено до абсурду), а з другого: у фільмах, телевізійних передачах, анекдотах, брутальне приниження, осміювання, сказала б, обпльовування найбільш шановану колись — *матір*. Та ж метода й стосовно нації. Здається, мало хто не усвідомив національну політику "найпередовішої в світі ідеології", та чомусь недобачає багато наших чоловіків очевидної істини: йшлося про ліквідацію ("злиття") не тільки націй, але й сім'ї, використовуючи той же препарат: вирощення бацили неповноцінності. Адже, зрозуміло, доки залишиться сповнена гідності (жіночої й національної) мати, доти буде народ. Вільна жінка виховає вільних дітей. Принижена, зацькована, застрашена жінка народить і виховає рабів, плаксивих, індивідуальних, неспроможних піднятися з колін.

Наших справ (а я не розмежую жіночих і національних) ніхто без нас не підніме, не покаже ролі жінки в сімейному, суспільно-громадському, а відтак державному житті (якщо до того дійде). Ми маємо усвідомити нашу молодь, наших чоловіків про те, що є ніяк недобаченим: *образ жінки — це образ нації*. Княгиня Ольга, Степанівна — це гідна Україна. І принижена сучасна жінка — це принижений весь народ. Соромно за нас перед іншими народами, коли на такому поважному форумі як II Всеукраїнські збори Руху головує Дмитро Павличко, шанована нами людина, міг напівжартома на виступ жінок-учасниць з'їзду кинути репліку "от жінки послухатись", мовляв, і жінка щось тямуче сказала. Хоч, мушу зазначити, що ті пропозиції, з якими негусто підходили жінки до мікрофонів, були чи не найцікавішими, головне конкретними, діловими. Це не є висловлювання якоїсь образи, нарікання на жіночу долю. Ми стурбовані не лише власним становищем (це нам також далеко не байдуже, не будемо лицемірити), але ще більше стурбовані долею народу. Адже сучасна українка неспроможна ні фізично, ні духовно виконати свою безпосередню ролю *виховательки народу*. Сучасний стан принижує й чоловіка, котрий втратив свою природну роль господаря, захисника, лицаря, а відтак втратив авто-

АТЕНА ПАШКО

Ця глухота і глумота
Й більмо лжі
в сльозливім оці
О, Боже! Нам допоможи,
Звільни з диявольської моці.
І Мудрости зішли
на нас,
і чола просвіти,
і душі...
Давке огуддя німоти
і зашморг
у мультім задуші.
І яничарське — все одно —
Й послужливі вгодливі
руки,
І камінь, що бульчить
на дно
Відбившись чорно
від розпуки,
Від жаху чорно-биль билин,
Оскалу чорно-биль
злодіань.
Солодко-млосним став
полин
Згодований підступним змієм.
Усе це — я
Усе це — ми
І б'ється об груддя стремено,
І кінь до вершника
чвалить.
Навпіл розчахнута
знамено!
І страсне поле,
Страсний край,
І страсна в покручах
дорога.
А Великодний час
гряде —
Дай мудрости
дійти до нього.

ритет у сім'ї. І не його в цьому вина, а знову ж таки системи, яка відбрала в нього лицарство, стромивши натомість в руки пляшку з горілкою. Нам необхідно повернути чоловікам ролю батька. Отож, як бачимо, цілі наші — далекі від фемінізму.

Українська політика послідовників Кагановича, Жданова, Суслова, котра проникла у всі сфери нашого життя, далі в поті чола трудиться у своїй антилюдській роботі знівечити, отуманити наш народ.

Якщо наша праця зніматиме полуду з очей обдурених, то це велика сила. Сподіваюсь, що нинішня наша конференція й буде частинкою тої праці.

Нехай допоможе нам Бог!

СОЮЗ УКРАЇНОК У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Величавий Всеукраїнський Конгрес Жінок, в якому взяли участь представники всіх українських жіночих товариств поза межами Радянського Союзу в 1934 році у Станиславові — нинішньому Івано-Франківську, — драматично заманіфестував силу українських жінок в українському народі. На конгрес 23 і 24 червня 1934 року приїхало понад десять тисяч учасниць.

Важливість конгресу полягала в тому, що жінки скликали світовий конгрес усіх жінок-українок в той час, коли існування українського народу було загрожено зростаючим тоталітаризмом у Радянській Україні. Жінки намагалися охопити українок з усіх закутин світу. На завершення своїх нарад вони проголосили створення Всеукраїнського Союзу Українок. Хоч участь жінок з самої України не була можливою, жінки активно включали у програму обговорення становища жінки в Україні. В той рік, після трагічного сталінського голодомору, про жінок на Україні можна було сказати мало відрадного. Але для жінок-українок цей старанно підготовлений і добре розрекламований конгрес був маніфестацією національного духу і жіночої солідарності. Присутність Мері Шіпшенкс з Міжнародної Жіночої Ліги Миру і Свободи надавала Конгресові деякого інтернаціонального визнання. Мері Шіпшенкс вітала присутніх англійською мовою; їй відповідала, також англійською мовою, Марта Олесницька-Рудницька під гучні оплески присутніх, для яких англійська мова символізувала міжнародну підтримку. Жінки доклали всіх зусиль, щоб підкреслити історичну переємність жіночих організацій. Вони також на кожному кроці пригадували суцільне пов'язання українського жіночого руху з українським суспільством.

Сильне враження на учасників, гостей та численних спостерігачів зробила урочиста програма "Дня Селянок". Близько трьох тисяч селянок — від бабусь до підлітків — взяли участь у зорганізованих вправах та маршах. Головний похід було заплановано провести на відкритому полі за центром міста. Але польська влада, побоюючись маніфестацій, обмежила похід міськими вулицями. У вузьких міських вулицях потік селянок, вдягнених для цього свята у вишивані убрання, з вінками та вишиваними рушниками, зі співами пісень — такий похід у старому місті зробив навіть сильніше враження, ніж вправи тисяч жінок на відкритому полі.

На засіданнях комісії обговорювалися проблеми шкільництва, народного мистецтва, економіки і здоров'я. Жінки вирішили видавати окрему газету "Жінка", яка зміцнила б консолідацію жіночих сил. Жінки також створили Всеукраїнський Союз Українок, який охоплював усі жіночі товариства українок. Польський уряд, однак, аж до 1937 року ставав на перешкоді легалізації Всеукраїнського Союзу Українок.

ЗАПРОШЕННЯ

До *Відділу, Союзу Українок Польщі*

в

Прохаємо Хвальне Товариство (Установу) вислати своїх відпоручниць (ків) в характері *фелетет* на **УКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ КОНГРЕС**, який відбудеться в днях 23-27. червня 1934 р. в Станиславові.

Ваша організація може вислати на У. Ж. К. *10* відпоручниць (ків).

Оплата для Вашої організації на ціли У. Ж. К.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВІДДІЛ СОЮЗУ УКРАЇНОК:

Мілена Рудницька *Уреша Лисенко*
голова, секретарка.
СОЮЗ УКРАЇНОК
у Львові.

ЗА ДІЛОВИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ:

М. Мазаруцька *В. Шенкер*
голова, секретарка.

Листо, и квітні 1934.

ГОЛОВНИЙ КОМІТЕТ
УКРАЇНСЬКОГО
ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ



Марш селянок.

Procession of village women.

Колись, у 1876 році, Олена Пчілка своєю збіркою "Народний орнамент" заговорила від імені народу, у якого Емський указ відібрав мову. В 1934 році в Станиславові жінки заговорили від імені народу, у якого Сталін та його держава відбирали життя. Це був перший Всеукраїнський громадський конгрес і як такий повинен ввійти в анали історії України. Жінки заманіфестували живучість народу саме тоді, коли знову посилювались намагання знищити народ. Народ, в якому ще чути жіночі голоси, не вмирає!

Успіх конгресу зумовив дальший розвиток Союзу Українок та збільшив участь жінок у політичному житті країни. Ці успіхи перелякали праві та ліві крила українських партій, які вважали, що самостійна жіноча організація може перешкодити чи в якійсь мірі загрозити їхній діяльності. Після 1934 року відкріті напади на український жіночий рух посилювались.

Хоч соціалістичні партії всіх відтінків виступали в обороні прав жінок, вони вважали, що домагання рівноправності, особливо в доступі до шкільництва та в розподілі домашньої праці, — це примхи жінок середньої класи. Робітникам, згідно з засадами лівих партій, в першу чергу треба боротися з політичним та економічним визиском. Домагання жінок, на думку лівих партій, неактуальні. Погляди Наталії Кобринської і її спроба поєднати соціалізм з фемінізмом не мали успіху на Україні ані серед соціалістів, ані серед жінок. Жінки, хоч і згадували Кобринську як основоположницю жіночого руху на Україні, проте не вивчали її поглядів про те, що тільки корінні зміни в суспільстві та в способі думання про ролі жінок змінять їх життя. Ставши визаною основоположницею жіночого руху в Україні, Кобринська перетворилася на певного роду ікону — її визнали, але її поглядів на вивчали. Ліві партії не визнавали Кобринську послідовницею прогресивного думання. Тому що Кобринську визано основоположницею жіночого руху в Україні, соціалісти не могли цікавитись її поглядами, бо тим самим вони визнали б потребу самостійного жіночого руху. А незалежних жінок у лівому таборі масштабу Кобринської не було на Україні. Жінки в українському лівому таборі нічим не відрізнялися від жінок в лівому таборі інших країн.

В Галичині, поки існувала Комуністична партія Західньої України, окремі жінки відігравали в ній значну ролі. Але ціла партія — до її насильного розв'язання з наказу Сталіна — не була ані чисельною, ані популярною. Її політика щодо жінок була така ж, як і політика російської Комуністичної партії, і Комуністична партія Західньої України не мала жодних зв'язків з організованим українським жіноцтвом. Такою ж політика комуністів була і на Радянській Україні.

Західньоукраїнські радикали, згуртовані в Українській радикально-соціалістичній партії, підкреслюючи погляд Івана Франка, ставили наголос на експропріацію великих маєтків та на суспільно-економічні реформи. Щойно в 1931 році, побачивши популярність жіночих товариств, УРСР створила жіночу гро-

маду — Союз Українських Працюючих Жінок — і віддала жінкам сторінку у своїй газеті. Союз Українських Працюючих Жінок тісно співпрацював з жіночими громадами емігранток з України та в деякій мірі з цілим Союзом Українок. Жінки-емігрантки значно причинилися до того, що обидві групи жінок — Союз Українок та Союз Українських Працюючих Жінок працювали мирно в бурхливих тридцятих роках.

Відносини Організації Українських Націоналістів до жіночих організацій були непрості. Як всеохоплююча ідеологічна організація, ОУН, яка постала в 1929 році, вважала, що жінка в першу чергу повинна бути матір'ю українських дітей. Але тому що треба було спочатку вибороти Україну, жінки — особливо молоді дівчата — ставали в ряди ОУН і виконували всі обов'язки, які падали на плечі здисциплінованих членів ОУН. Жінки брали участь навіть у замаху на польських урядовців. Багато жінок попадали у польські тюрми. Деякі з тих жінок також мучились у німецьких концтаборах, а ще більше з німецьких концтаборів попали в радянські.

Однією із перших героїнь тих жінок була Ольга Левицька-Басараб. За професією була вона бухгалтером і працювала в банку. Налажала до жіночих допомогових комітетів і була скарбником Союзу Українок. Але вона також належала до тих, які співпрацювали з полковником Євгеном Коновальцем в Українській Військовій Організації, з якої згодом постала ОУН. Це була організація ветеранів, які вважали, що війна з Польщею і Росією не припинилася підписанням договору в Ризі, а тільки продовжувалась іншими методами. В лютому 1924 року Ольгу Басараб брутально закатувала польська поліція у Львові.

Для жінок — та й не тільки для них — Ольга Левицька-Басараб стала героїнею, доказом, що життя звичайної жінки не позбавлене героїзму та самопожертви. Жінки середнього віку щораз більше — особливо при зростанні польського шовінізму та сталінського терору — не могли не сприймати з подивом бажання молоді жертвувати собою для здобуття самостійності України.

Союз Українок не ставав членом партій, пов'язаних з Організацією Українських Націоналістів. Навпаки, жінки виступали проти збройних та терористичних виступів проти польського уряду. Особливо турбувало їх те, що молодь щораз частіше та щораз гостріше виступала з організованими протестами проти польських шкільних властей. Поляки, в свою чергу, примушували українську шкільну молодь брати участь у польських патріотичних святах та походах. Протести молоді проти насилля польського шовіністичного уряду можна зрозуміти. І тяжко було засуджувати емоційно патріотичні виступи української молоді.

Рудницька в сеймі боронила молодь, але її, як і інших жінок, турбувало те, що українців виключали зі шкіл. Це вело до дальшої радикалізації молоді.

Але більшість членів Союзу Українок, як і цілий його провід, вважали, що політика безкомпромісової і збройної боротьби з Польщею, бойкоту шкіл та самопожертви за будь-яку ціну — не спосіб будувати Україну та рятувати народ. Навпаки, Союз Українок гостро виступав проти політизації молоді, проти того, щоб втягувати, особливо середньошкільну, молодь у збройні акції чи навіть демонстрації проти уряду. Союз Українок радше співпрацював з поміркованими політичними партіями, особливо з Українським Національно-Демократичним Об'єднанням, так званим УНДО, яке створилося в 1925 році як коаліція кількох політичних партій. Більшість жінок у виборах 1928 року голосували за УНДО і вибрали українських послів до Союму та Сенату. Між вибраними були жінки (ми вже згадували про посла Мілену Рудницьку та сенатора Олену Кисілевську).

УНДО намагалося нормалізувати відносини між польським урядом та українцями. Це вдавалося у Варшаві, але не у Львові. Не місце тут входити в деталі цього розділу нашої історії. Треба згадати, однак, що Рудницька часто виступала перед поляками в обороні української молоді. Це і було однією з причин, чому поляки у 1935 році виступили проти того, щоб вона кандидувала у виборах. УНДО, в якому Рудницька відіграла провідну роль, не обговоривши справи ані з Рудницькою, ані з Союзом Українок, який організував участь жінок у виборах, зняло кандидатуру Рудницької. Результат був такий, що жінки бойкотували вибори.

Цей виступ УНДО проти того, щоб Рудницька кандидувала у виборах, не був єдиний випадок браку солідарності між українськими чоловіками та жінками того самого політичного табору у міжвоєнний період в Галичині. Сила та самостійність жіночої організації, вміння жінок здисципліновано брати участь у виборах, організувати свої кооперативи, свою пресу, свої з'їзди, виступити зорганізовано проти партійного розбрату, який загрожував українцям, насторожили чоловіків.

Деякі з них почали критикувати зорганізоване жіноцтво, мовляв, це проти природних засад та традиції української нації, щоб жінки виступали окремо та самостійно в громаді. Почали появлятися частіше статті, які висловлювали відкрито погляди, що українським жінкам жадного жіночого руху ніколи не треба було, що українські жінки як матері та дружини завжди відігравали провідну роль у нашій громаді. Що більше, роздавалися голоси, що увесь жіночий рух — це витвір безбожницької лівиці, який загрожує здоров'ю родині. Деяка частина галицької

правиці почала осуджувати жінок, організованих в Союзі Українок, у безбожництві та браку патріотизму.

Найбільш болючими були відносини Союзу Українок з групою активістів греко-католиків. Тут треба згадати, що відносини Союзу Українок з Греко-Католицькою Церквою та з священниками і ченцями були завжди добрі. Священники ставилися прихильно до організованого жіночого руху, підтримували дитячі садки, намагання жінок здобути освіту. Вони також підтримували намагання жінок розбудувати кооперативи та гуртожитки. Марійська Дружина, світська релігійна організація, яка стала жіночою організацією хоч її первісною ціллю було організувати чоловіків, стала членом Союзу Українок. Жінки, активні в Союзі Українок, були віруючими, і жіночі свята часто починалися Молебнями чи Богослуженнями обох віровизнань — католицького і православного.

Відносини з громадськими діячами, які виступали від імени традиційного католицизму, загострилися на початку 1930-их років. Тоді зорганізувався рух мирян — Католицька Акція, — метою якого було усучаснити церкву та провести християнські принципи в громадське життя. В Католицькій Акції найбільш активну участь брали сини священників, які самі не стали священниками, а пішли у світські професії. Деякі з них намагалися перетворити Союз Українок на католицьку організацію. За допомогою своїх дружин вони домагалися змін у статуті Союзу Українок, щоб вписати там параграф про підтримку релігії та моральності. Вони також намагалися добитися, щоб засідання Союзу Українок починалися спільною молитвою. Головним чином, вони хотіли позбутися Мілени Рудницької, Олени Шепарович та цілого проводу Союзу Українок, який провадив самостійну політичну програму.

Три роки тривала ця прикра боротьба. Жінок, до речі, обороняли греко-католицькі священники і ченці та такі громадські діячі як Осип Назарук, який від атеїстичного радикалізму перейшов на сторону греко-католицизму. Під час тих полемічних нападів, незважаючи на особисті амбіції і різниці поглядів, жінки втримали спільний фронт. Мілена Рудницька залишилася головою Союзу Українок і Союз Українок зостався самостійною, світською, надконфесійною організацією, яка об'єднувала всіх жінок, а не прибудівкою будь-якої партії, церкви чи політичного руху. Як загальногромадська організація, Союз Українок до 1939 року об'єднував усіх українок поза Радянською Україною, незважаючи на всі чвари та розбрати, які пустошили громадське життя українців на західних землях у міжвоєнний період.



НА КРИЛАХ "МРІЇ"...



Пресова конференція. Виступає Лідія Черник, зліва Надія Матківська.

Press conference. Speaker — Lidia Chernyk; from left Nadia Matkivsky.

7 березня цього року на міжнародному летовищі у Гартфорді, штат Конектикат, приземлився один з найбільших літаків АН-29 "Мрія", що його виготовляють київські літакобудівники. Поява цього красеня на американському континенті викликала неабияке зацікавлення. Сотні людей прийшли сюди, щоб подивитися на новий повітряний гігант, який прилетів до нас з благородною метою — відвезти цінні вантажі, подаровані українською діаспорою для людей, що постраждали від чорнобильської катастрофи.

— Наша мрія здійснилася, — цими словами відкрила пресову конференцію, що відбулася всередині ангару, виконавчий директор Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля Надія Матківська. — Діти України, які стали жертвами найбільшої в світі атомної катастрофи в Чорнобилі, отримують довгоочікувану допомогу. Вона прилетить на крилах "Мрії". Пані Матківська розказала присутнім, як проходила ця благородна акція. Працівники державного департаменту Америки дали дозвіл на приземлення літака, сенатори, президенти великих корпорацій, керівники важливих служб, наприклад, директор летовища ім. Бредлі пан Джуліано, — допомагали чим могли. Готель "Шератон", ресторан, транспортні бюро всі безкоштовно гостили екіпаж літака під час перебування у Гартфорді.

Надія Матківська зупинилася також на проблемах, що пов'язані з перетранспортуванням вантажів. Навіть у день відправлення організатори допомоги не отримали згоди на приземлення літака у Львові. Кілька днів не можна було сконтактуватися телефоном з відповідними особами в Києві, щоб погодити різні організаційні справи. Складність в тому, що на борту літака медична апаратура, і якщо її перевозити з Києва до Львова іншим транспортом, вона може вийти з ладу. Ці та інші неузгодження

ускладнювали акцію, та все таки віримо, що цінний вантаж дійде до свого адресата. Вона повідомила також, що протягом десяти місяців планується підготувати ще один благодійний рейс. Одразу після повернення розпочнеться підготовча робота.

До мікрофону підходить директор транспортно-го комплексу летовища ім. Бредлі Едвард Арчібалд. Він подякував організаторам рейсу за те, що — "дозволили працівникам летовища взяти участь у благодійній справі — допомогти дітям Чорнобиля".

Голова комітету "Американці в обороні людських прав в Україні" Божена Ольшанівська розповіла про те, як члени комітету протягом останніх шести місяців розробили акцію під назвою "Зелені — зеленим". Вони заприятювалися з науковцями із "Зеленого світу" з України, організували зустрічі з американцями та інформували їх про наслідки екологічної трагедії. Завдяки таким контактам комітет приготував і сьогодні передає 4 тони вітамінів.

Вітаміни і медикаменти надійшли з різних куточків Америки. Як повідомила представниця "Служби християнської допомоги" з Клівленду, штат Огайо, Томі Дівос, їхня організація також спричинилася до благородної акції: передала дітям чорнобильської зони, а також дітям шахтарів Донецька і Червонограда ліки на 25,000 дол. Вона сказала: "Перекажіть в Україну, що ми пам'ятаємо про них і нехай вони не втрачають надії".

Президент Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля доктор Зенон Матківський оголосив, що їхня організація передає ультразвукову апаратуру, модерні лабораторні апарати для біохемічних аналізів, пристрої для реанімації, монітори, інкубатори, тощо.

Лікарня св. Михаїла пожертвувала машину штучного серця для операції на відкритому серці дитини. Доктор Петро Козицький допоміг Фондові отримати ортопедичне устаткування для дітей. Український

Братський Союз пожертвував кошти для відкриття дитячої спеціальної лікарні в Києві.

Літак "Мрія" везе не лише медичну допомогу. Про це розповідав д-р Роман Воронка — професор політехнічного інституту штату Нью-Джерзі, заступник президента фонду. "Сьогодні відправляємо на 'Мрії' 78 комп'ютерних систем, — сказав він, — для шкіл в Україні. Вони будуть передані в розпорядження Товариства української мови ім. Т. Шевченка. В січні ц. р. на Україні було створено комітет роздачі комп'ютерних систем, який контролює розподіл, слідкує, щоб кожна комп'ютерна система потрапила за призначенням та була максимально використана. Д-р Р. Воронка, який є головою комітету підкреслив, що діти в Україні швидко сприймають та засвоюють навчання на комп'ютерах. На сьогодні надзвичайно важливо комп'ютеризувати школи в Україні.

Неоціненну допомогу подав також Союз Українок Америки. Минулого року референтка Суспільної опіки Лідія Черник відвідала околиці Чорнобиля, де познайомилася з мешканцями цієї зони і насамперед з хворими дітьми. Ці зустрічі дали змогу переконатись, що найкращим способом допомогти хворим буде створення дитячого відділу в Медичному Науковому Центрі проблем Чорнобиля у Львові. Заходом Комітету Допомоги Дітям Чорнобиля відкрито спеціалізований медичний заклад, розрахований на 160 ліжок і призначений для дітей до 14 років. У цій лікарні кімната інтенсивного догляду обладнана коштом Союзу Українок Америки. На цю ціль Екзекутива СУА призначила 65,000 дол., закуплено унікальний прилад, контрольований мікрокомп'ютером, вартістю в 40,000 дол., за допомогою якого можна робити аналізи крові у різних комбінаціях і в різному порядку.

Святкове відкриття лікарні, на якому була відправлена Служба Божа під проводом Владика Володимира Стернюка, відбулася 8 січня ц. р.

Літак "Мрія" відвезе і прилад для аналізу клітин крові. За домовленістю з народним депутатом союзного парламенту доктором Сергієм Коневим,



Вантажне відділення літака "Мрія".
Cargo for the plane "Mriya".

він призначається для міської лікарні в Дніпропетровську. Цьому посприяв інж. Мирон Гнатейко, що одержав безкоштовно прилад від фірми Бекон Дікінсон. Є і персональні подарунки, наприклад візок-крісло, куплене СУА з Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля для спаралізованої п'ятирічної Христини Смольської. Мелянія Банах, членка 86-го Відділу СУА, вдова лікаря, бл.п. д-ра Степана Банаха, подарувала устаткування для лікарської канцелярії вартістю 25.000 дол.

Присутні на пресовій конференції — а на ній були представники редакцій та інформаційних агенств — мали щасливу нагоду ознайомитися з роботою численних громадських організацій та окремих осіб, які не тільки глибоко розуміють тяжке становище в Україні, пов'язане з наслідками катастрофи, але й приєдналися, щоб у такий спосіб бодай частково допомогти матеріально.

Цікаво, чи громадськість України матиме правдиву інформацію про цю благочинну акцію. Адже літак "Мрія" відвезе на Україну на 4 мільйони дол. цінних вантажів.

Пресова конференція закінчилась. Наступає урочиста хвилинка — присутні виконують український національний гімн. За доброю традицією, вантаж і літак благословляють представники українського духовенства. Цю місію виконав Єпископ Української Католицької Церкви Владика Василь Лостен.

...Цей матеріал уже було підготовлено до друку, як нам стало відомо, що літак "Мрія" щасливо приземлився в Києві. Але і цього разу не обійшлося без ускладнень. Державні службовці, вже в котрий раз, стали на заваді, щоб медичні препарати і ліки вчасно потрапили до хворих. Воістину мудро рекла древні: "Людина щаслива не тільки мрією, але й реальністю". Безкорислива допомога української діаспори в Америці робить все можливе, щоб мрії здійснювалися. Переконливим прикладом цього є подарунок, що його відтранспортував на своїх потужних крилах літак "Мрія".



Учасниці пресової конференції. Зліва: Анна Кравчук, Лідія Черник, Лідія Фіцалович, Ольга Гнатейко, Христина Мельник, Ірина Чайківська.

Participants of the press conference. From left: A. Krawchuk, L. Chernyk, L. Ficalovych, O. Hnateyko, Ch. Melnyk, I. Chajkiwsky.

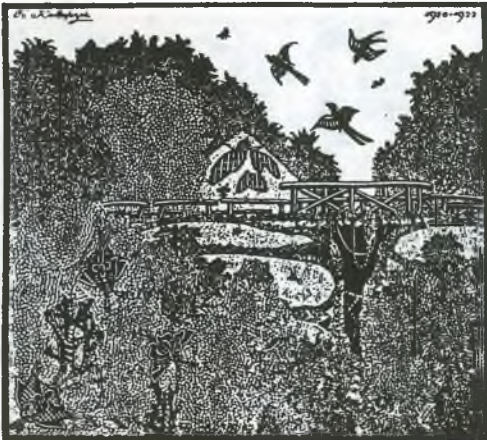
Фота автора. Photos by author.

МИСТЕЦТВОЗНАВЧА СПАДЩИНА ПАВЛА КОВЖУНА (МАРІЇ ПЕНЬКОВСЬКОЇ) ДО 95-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Усе почалося з виставки. Музей готує виставку "Мистецьке оформлення книги у двадцяті-тридцяті роки на Україні". Несподівано надійшли унікальні оригінали — графіка Павла Ковжуна. 21 твір — заставки, екслібриси, оформлення обкладинок до творів Івана Франка, Бориса Грінченка, обкладинки календарів та інше. Надіслав усе це неждано д-р Лев Бемко з Тексасу. На запитання, звідки ці експонати у нього, він розповів, що його батько був адвокатом у Павла Ковжуна. Після смерті Ковжуна та двох його синів, дружина хотіла емігрувати і передала ці твори на збереження родинному адвокату. Так вони потрапили на Захід. Лежали збережені. Повідомлення про те, що відбудеться така виставка, спонукало вислати ці експонати до Музею.

Про Павла Ковжуна та цей дар написано у газеті "Свобода" з 18 січня ц.р. Читачам "Нашого життя" хочу відкрити іншу сторінку творчості Павла Ковжуна — його мистецтвознавчі статті, які він друкував у двотижневику "Жінка", що виходив у Львові під редакцією Олени Шепарович, і підписував прізвищем своєї мами — Марія Пеньковська. Чому він це робив? Відповідь знаходимо у цьому ж двотижневику за 1939 р., ч. 11-12 (ціле число присвячене пам'яті Павла Ковжуна), у статті Мілени Рудницької "Чим був для нас Павло Ковжун": "Помер ентузіастичний фемініст, який високо цинив українську жінку й вірив в неї, як у співтворця національного мистецтва ... Може Павло Ковжун вірив, що його писання матимуть більш переконливу силу, коли він промовлятиме до жінок, про жінок, як жінка?", — писала авторка.

Від ч. 4 за 1935 рік по останнє за 1938 рік Павло Ковжун (Марія Пеньковська) помістив 34 статті із 113-ма ілюстраціями. Ці статті здебільшого про сучасних українських малярів та скульпторів-жінок,



Павло Ковжун. Пейзаж (графіка).
Pavlo Kovzhun. Landscape. Graphics.

розкиданих по цілому світі, творчість яких відома, а водночас невідома і, як не парадоксально, якраз у себе на батьківщині. Позиція Павла Ковжуна, як мистецтвознавця, полягала в тому, щоб зібрати відомості про всіх українських мистців і належно популяризувати їх. Павло Ковжун розумів, що мистецьке середовище відіграє чи не основну роль у творчому житті, він дуже вболівав, що мистці України змушені творити за межами рідної землі. У статті про скульптора Наталку Мілян він писав: "Також треба зазначити, що середовище і можливість творчої праці мають першорядне значіння для мистця. ... Велика шкода, що Львів покинули Паращук, Бринський, Кузневич, поза Львовом працюють Лятуринська, Ємець, Архипенко, Мілян. Це для українського мистецького



Павло Ковжун. Ілюстрація з обгортки "Із днів журби."
Pavlo Kovzhun. Illustration from cover of book
"From worry days".

життя дошкульна втрата". Павло Ковжун вважав своїм обов'язком "цікавитися творчістю українських мистців, де б вони не перебували, і бодай цим виявляти їм свою увагу, своє тепло, підсилювати бодай цим їх нічим незамінну творчу працю".

Згуртовувати на сторінках журналів, створювати одну мистецьку родину... Заслуга Павла Ковжуна ще й в тому, що "своїми статтями, — пише Мілена Рудницька, — він доказував творчу потенцію української мисткині і таким чином вперто підносив самопочуття жіноцтва, збуджував в ньому віру в себе, цілим жаром своєї душі переконував жінок про їхню вартість, здібності, творчі спроможності. У свої нариси про

поодинокі малярки й різьбарки він заєдно вплітав загальні міркування на тему рівновартости жінок у ділянці духової, зокрема мистецької культури. І саме в цих загальних міркуваннях Ковжун маніфестував себе як гарячий фемініст”.

Дивно стає, що ім'я такої видатної нашої жінки, — писав він про Єлисавету Трипільську в одній із своїх перших статей, опублікованих в "Жінці" (ч. 7, 1935), — що так багато дала українській культурі, такої талановитої і цікавої, у нас цілком невідоме. Отут треба дати відповідь на питання: "Чому ми її не знаємо?" І далі сам відповідає: "По-перше тому, що українське жіноцтво було незорганізоване, було ще донедавна несвідоме своєї сили і своїх творчих спроможностей. По-друге, жіноча преса не стояла на висоті свого завдання. По-третє, до свого мистецтва ми були, з багатьох причин, головно за браком естетичного виховання — байдужі. Все це сьогодні треба направити..." Мілена Рудницька згадує, що Ковжун ввів в українську мову термін "мисткиня", читав лекції на мистецькі теми на різних курсах Союзу Українок, зробив емблему для журналу "Жінка", зумів витворити дружню атмосферу між усіма товаришами. "Коли звичайно між мистцями панують усякі амбіції, зависть, інтриги, тоді Ковжун зумів зробити з українських мистців — і то усіх, розкинутих по цілій земській кулі — одну родину, — пише Мілена Рудницька, характеризуючи ролю громадянина, людини, яка приїхала до Галичини, куди доля його закинула у страшні 30-ті роки. — Він не став збоку галицького громадянства, не був "емігрантом", що тільки придивляється і критикує, але зжився з усіма потребами, болями й недостачами цього клатика української землі, вважав їх за свої, болів над ними і боровся з ними, віддавши Галичині усі свої творчі сили. Павло Ковжун був всеукраїнцем у найкращому сенсі”.



Павло Ковжун. Екслібрис інвалідам УГА.
Pavlo Kovzhun. Exlibris.

В журналі "Жінка" гортаємо сторінки з публікаціями Марії Пеньковської про Єлисавету Трипільську, Оксану Павленко, Олену Кульчицьку, Марію Дольницьку, Софію Наліпінську-Бойчукову, Олену Сахновську, Ярославу Музику, Оксану Лятуринську, Марію Башкірцеву, Жозефіну Діндо, Настю Писаренко, Софію Левицьку, Марію Котляревську, Наталку Мілян, Галину Мазепу, Єлисавету Скоропадську, Антоніну Іванову, Софію Зарицьку-Омельченко, Ольгу Кудрявцеву, Надію Білецьку. А ще знаходимо низку статей про жінку в творах українських мистців ("Жінка в творах Архипенка", "Жінка у творчості Кричевського", "Жінка в малярстві Шевченка", "Жінка у творчості Петра Холодного (батька)", "Жінка в творчості Івана Падалки", "Жінка в творах О. Мурашка") та ще один цикл на теми: "Мати Божа на іконах Різдва", "Мати і материнство в українському мистецтві", "Дитина в сучаснім українським мистецтві", "Сучасні українські гобеліни", "Українська жінка в огні революції", в яких ідеться про учасниць національно-визвольних змагань 1917-1922 рр. Олександру Гамалію, Віру Бабенко, Ю. Лисогорову, Неонілю Русіян, Пріську Вараву, Віру Матвіїв та інших. Він дав коротку інформацію про громадську діяльність кожної жінки. Оскільки цей період історії — одна з наших білих плям, то ці інформації несуть не лише констатацію фактів, але добірку живого матеріалу, який цішов у безвість.

Проте більшість статей у журналі "Жінка" присвячені жінці-мисткині.

Його статті — це мистецтвознавчо-публіцистичний огляд виставок та творчости окремих мисткинь. Там присутній життєпис, а також характеристика творчости у загальному контексті мистецьких подій в Європі на початку ХХ ст. Переглядаючи статті, я зробила короткий витяг та намагалася акцентувати увагу на тих аспектах і характеристиках, які червоною ниткою провів у своїх статтях Павло Ковжун — Марія Пеньковська.

Ось з VIII виставки АНУМ. Він підводить нас до такого висновку: "...творчість українських жінок на VIII виставі АНУМ — це не тільки показ кількох десятків добрих творів — це також показ мистецької думки, творчого інтелекту і високого лету сучасної української жінки..."

У чому полягає широкий діапазон діяльності Павла Ковжуна — від мистця, громадського діяча — організатора АНУМ та його рупору журналу "Мистецтво", а також активного публіциста-мистецтвознавця?

Деяке пояснення знаходимо в статті Миколи Голубця "Павло Ковжун" (журнал "Жінка", ч. 11-12 за 1939 рік): "Розщеплення його індивідуальности, спричинене широким засягом його зацікавлень, було тільки позірне. Його творча потенція й активність впливали завжди з одного джерела й змагали до одної мети. Вони міняли тільки форму, ніколи суті”.

Яка ж та суть? Мабуть, у характері першої виставки АНУМ. Про це згадує Святослав Гординський:

"Характер першої виставки АНУМ-у, в якій поруч українських мистців з краю і закордону прийняли участь чоловічі представники сучасного мистецтва Франції, Італії та Бельгії, мав свою вимову. Нашою метою було зібрати перш за все твори чужинних мистців, що належать до того самого покоління і що змагаються з тими самими проблемами".

Історик та мистецтвознавець Микола Голубець зазначив, що "В цілому комплект мистецтвознавчих статей і студій Ковжуна утворив би поважний том і його, скорше чи пізніше, муситимем зібрати, впорядкувати і видати. Щойно тоді зможемо як слід оцінити вклад Ковжуна в українську мистецтвознавчу літературу". І саме на цей заклик Миколи Голубця, що був поміщений у моїй статті в газеті "Свобода" 18 січня ц.р. "21 твір Павла Ковжуна знайшов своє місце в Українському Музеї в Нью-Йорку", відгукнулася журналістка Ольга Кузьмович і принесла цілу підбірку двотижневика "Жінка", який редагувала її мати Олена Шепарович, і звернула увагу на ще один аспект у творчості Павла Ковжуна — Марії Пеньковської.

У своїх статтях Ковжун вказував на дані, надзвичайно важливі для дослідника. Наприклад, пишучи про Софію Левицьку (ч. 24, 15 грудня 1936), він подає такі відомості: "У Люксембурзькому Музею в Парижі є два образи Софії Левицької, визначної української малярки. Давніше найшли там місце твори Марії Башкірцевої..." А далі подає надзвичайно цікаву історію, що стосується творчості її як оформлювача книжок: "Також відомі її ілюстрації в деревориті до власного перекладу деяких творів М. Гоголя на французьку мову. Ці переклади викликали в свій час щирі сенсації, бо в передмові до них зазначено, що М. Гоголь — українець. Російська й русофільська французька преса злобно накинулася на авторку ілюстрацій і перекладу і справа опинилася в суді. І все це з приводу заяви С. Левицької, що М. Гоголь писав по-російськи тільки тому, бо українська мова була тоді заборонена".

Його тонке мистецьке чуття творів Насті Писаренко окреслене лаконічно та влучно: "Творчість Насті Писаренко, це правильно взятий, досконало витриманий в тоні акорд, де доцільно збудована композиція — де немає нічого зайвого, непродуманого, невисловленого, де все замкнене в міцну мистецьку думку", або: "Це явище першорядного мистецького значіння не тільки у творчості української жінки-мистця, а в українському мистецтві взагалі..." А далі: "Шкода з цього перш за все для нас самих і тут треба сказати давно відому стару правду: самі не знаємо, що маємо". У синтетичній статті "Мати і материнство в українському мистецтві" він дає аналіз образу матері, починаючи з іконопису, і акцентує свою увагу на сучасному мистецтві Г. Нарбути, М. Бойчука, Б. Крюківа, В. Касіяна, Ф. Кричевського, Ол. Новаківського, Ол. Архипенка, Льва Геца та інших. Про твір "Ма", який знищено у Львівському



Юрко Кох. 50 річниця смерті Павла Ковжуна. Графіка.
Jurko Koch. 50th Anniversary of the death of Pavlo Kovzhun.

Национальному Музеї у 1956 році, він пише: "О. Архипенко в своїм творі "Ма", присвяченім усім матерям і творцям, дає глибокий внутрішній зміст, полученний з формальним виведенням триптиху. Це твір сучасної філософської думки і форми, доведених до найвищого напруження".

Закінчення в наступному числі



Юрій Нарбут. Мату і дитина

Jurij Narbut. Mother and child.

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ

МАМИНА РУКА

Руку мами знав я віддавна — себто від ранньої молодости, а може й ще скоріше. Вона давала: їжу, накази, а густо-часто ляпаси. Вона дозволяла цілувати себе при словах: "Нехай мама дозволить "я вже більше не буду", "я хочу також їхати" і тому подібне.

Але про одну прикмету маминої руки довідався я при нагоді моєї слабости.

Була зима, з великим снігом, але без морозу. Тиша лягла на село, як волохата плахта. Я вийшов на поріг і не чув холоду, пішов на подвір'я — не чув. Побіг над річку, а там хлопці ковзаються на щудлах. Ох, як прекрасно!

Щудло — це було полінце з грубим дротом під сподом. Його прив'язувалося до ноги (звичайно чомусь до лівої) і виходили ковзаньки. Правою ногою тільки підпиралося, розганялося, здержувалося. Така льодова "гуляй-нога".

Я мав на собі тільки короткі штанята і блюзу. Морозу не було. Стояв я на березі річки і дивився, як хлопці ковзаються. Сам теж поковзався, хоч тільки на підшвах. Знову постояв, знову поковзався. Морозу не було.

Не знаю, чи лід був тонкий, чи хтось ополонку прорубав — бийте — не пам'ятаю. А знаю, що в одному місці, коли я йшов льодом, підо мною хруснуло, я заломився і впав у воду. Не глибоко — всього по пояс. Вихопився (зимний лід ще до сьогодні під пальцями чую!) і побіг до хати. А за мною біг регіт хлопців. Чого вони сміються, думав я, і злість мене збрала. Я кликнув Гектора і зацькував хлопців. Вони пурхнули, як горобці, на другий бік річки, а там на пліт та на вербу.

А тоді почув я зимно, хоч морозу не було.

Ввійшов у хату і дістав: 1.) ляпаса, 2.) теплого чаю. 3.) запалення олегочної.

Приїздив лікар, дуже страшний, бо з рудими вусами, а потім треба було пити різне свинство — гірке і смердяче. А що я не хотів, то за кожний раз діставав п'ять сотиків, а то й десять.

Мама присунула моє ліжечко до свого ліжка, щоб мене не кололо в грудях. А щоб я спав, то давала мені свою руку і я тримав її поки не заснув. Так мені та рука добре робила!

Біль відходив собі геть, а сон приходив і затуляв мені очі.

Потім — не раз бракувало мені маминої руки.

Не тільки на біль тіла.

"Невиспівані пісні", Нью-Йорк, 1983.

ПЕТРО КАРМАНСЬКИЙ

ЖЕРТВА

Ти йдеш, мій сину? Що ж? Іди здоров!
Тебе спиняти я не маю права.
Даремний жаль, як кличе слухна справа,
Як з України ворог точить кров.

Твій батько вік свій скоротав в ярмі
І вмер, не чувши заклику до зброї.
Сьогодні дивом взялися герої
І рвуться пута в віковій тюрмі.

З могил війнув лицарський гордий дух —
Воскресли сотні. Лопотять прапори
І пісня віри в'ється понад гори;
Горить завзяттям давній слабодух.

Ідеш вже, сину? Що ж... іди здоров!
Я радіюсь, хоч серденько зранене.
Та тям собі, що ти один у мене...
Хоч врешті... Що ж! Пречиста твій покров...

Взяв ньєчин поцілуй і безмір піль —
Вхопив його, як човен морські хвилі.
А мати впала у німім безсиллі
І пригорнула невимовний біль.



З документів «Українського архіву»

Люба Мамо!

Доношу Вам сумну вістку про мене.¹ Я був засуджений на 10 літ арешту, але прокурор спротивився. Мав я другу розправу і засудили мене на кару смерті. З Доброї (Шляхецької) Сталеного також засудили на смерть.

Отож прошу Вас, Мамо, щоби Ви постаралися о видження зі мною, бо я дуже хочу стрінутись з Вами востаннє. Прийдіть до суду, до військового прокурора, а як ні, то йдіть під мур там де ви вже були і де ми бачилися.

Мамо, не журіться і не плачте. Будьте з того горді, що маєте сина, який не зрадив свого народу, не клонив голови о помилування. Раз родився — раз умерти треба!

Скажіть моїм друзям, щоби помстили мою смерть і щоби живі не здавались. Тут таких вироки, як я, дістали більше.

Кінчу писати і здоровлю Вас, Мамо, щиро. Дякую за Ваш труд, що Ви доходили до мене. Щиро здоровлю сестру, брата і всіх знайомих. Ще раз прошу Вас, старайтеся о видження.

Ваш син Василь

25. X. 1946 р.

¹ Лист цей написав з тюрми у Сяноці до своєї матері Василь Хома, псевдо «Шур», важко поранений 6 лютого 1946 року у сутичці з ВП в селі Улюч. Опублікував його підпільний журнал УПА «Перемога», рік 1946, ч. 3-4, с. 28.

«Благовіст», ч. 3, 1991



Опанас Заливаха. "Борітєся — поборєте". 1964., графіка.
O. Zalyvacha. "Fight and you shall overcome". 1964, graphics.

ЗБЕРЕЖІМО ПАМ'ЯТЬ ПРО ДОЛЮ ЖІНОК-ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

Український архів у Варшаві у співпраці з Союзом українців у Польщі починають систематичні документальні праці над темою «Українська жінка у в'язницях і таборах Польщі в 1944-1956 рр.» Досі встановлено прізвища майже всіх жінок, запроторених у концтаборі Явожно. Хочемо зберегти від забуття також пам'ять про долю сотень безіменних досі жінок, наших матерів, які, засуджені за діяльність в рядах Української Повстанської Армії, ув'язнені були в тюрмах Грудзьондза, Кракова, Любліна, Фордону.

Усіх, у кого є інформації, документи, фотографії та пам'ятки, пов'язані з діяльністю жінок у підпіллі, з їхньою долею у в'язницях і концтаборі Явожно, дуже просимо про зв'язок з Українським архівом. Листи просимо надсилати на адресу: **Archiwum Ukrainkie, 00-718 Warszawa, ul. Czerniakowska 73/79.**

Володимира Балій
Голова Союзу Українок
у Польщі

Євген Місило
Керівник
Архіву

СВІТОВА ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ПІДТРИМУЮЧИ СПІВПРАЦЮ СУ В ПОЛЬЩІ З УКРАЇНСЬКИМ АРХІВОМ У ВАРШАВІ, ЗАОХОЧУЄ ВІДГУКНУТИСЯ ЖІНОК-ПОЛІТВ'ЯЗНІВ, А ЯК ПОТРІБНО, ПОВІДОМИТИ ЇХ ПРО ЦЮ АКЦІЮ. СУ В ПОЛЬЩІ ПИШЕ: "ХОТИЛОСЬ БИ, ЩОБ ВОНИ ПЕРЕКАЗАЛИ НАМ В СПАДЩИНУ ВСІ СВОЇ ПЕРЕЖИТТЯ, ЯК АВТЕНТИЧНІ СВІДКИ ТИХ ПОДІЙ. МИ ХОЧЕМО ВИДАТИ КНИЖКУ".

ДОПОМОЖІМ ЇМ У ЦІМ ВЕЛИКИМ ДІЛІ.

ЕКЗЕКУТИВА СФУЖО

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

VOL. XLVIII

MAY 1991

Editor: Marta Baczymsky

PETRO KARMANSKY
(1878-1956)

THE MOTHER

Work, endless work! My back is numb,
My hands have lost all feeling.
My God! And shall I never rest
From torments past revealing?
Wait, Sabbaths can bring healing....

The night has come, all go to rest,
All sink in slumber mild;
But still exhausted mother wakes
To soothe an ailing child.

Work, endless work! My back is numb,
My hands have lost all feeling.
My God! And shall I never rest
From torments past revealing?
Wait, with the night comes healing...

The holy Sabbath has arrived
And all in languor drowse,
While Mother, in a stubble field,
Has gone to tend the cows.
Work, endless work! My back is numb,
My hands have lost all feeling.
My God! And shall I never rest
From torments past revealing?
Wait, winter can bring healing.

(From *The Ukrainian Poets*, University of Toronto Press, 1963.
Translated into English verse by C.H. Andrusyshen and Watson
Kirkconnell.)



Микола Анастазієвський. "Моя мати". Акварель.
Mykola Anastasievskyj. "My Mother". Watercolor.

The winter comes. In bed at night
Through sleep all sorrows dwindle.
Only mother cannot rest
From toiling at the spindle.
Work, endless work! My back is numb,
My hands have lost all feeling.
My God! And shall I never rest
From torments past revealing?
Yes, for the grave brings healing!

The mother died. And thus went out
The whole home's cheering fire.
The orphans weep: Who now will tend
Our clamorous desire?

BEREHYNIA* OR SLAVE OF THE COMMUNIST SYSTEM?



Львів, "Галичанка", ч. 3, 1990
Фото Й. Марухіяка.

Lviv, "Gallician woman", #3, 1990.
Photo by J. Maruhijak.

An important historical process is occurring in the Soviet Union, resulting from the bankruptcy of communism. The captive nations are attempting to throw off Moscow's yoke and achieve sovereignty. Although there have been tremendous positive changes, the communist system remains in power and continues to control all key aspects of life in the republics. Ukraine tries to take advantage of the existing options. In the representative government of Ukraine the elected deputies of the opposition are in constant conflict with the majority, new democratic parties are formed, youth is spurred to activism, and national rebirth has begun. Isolated from the western world for decades, Ukrainians have established contact with the Ukrainian immigration and depend on it for moral and material support.

Many activists from Ukraine come to America, where jointly with Ukrainian communities here they initiate and participate in projects of common concerns and interests. Unfortunately, to date not one woman has come to this country from Ukraine with the purpose of becoming acquainted with women's organizations here, to establish contact and cooperation ties, although since the beginning of 1990 women's groups have been in existence in Ukraine. In February the Ukrainian National Women's League was formed in Lviv and shortly founded branches in other cities. In Kiev, a Women's Assembly was formed as part of the RUKH movement. Little is known about the goals, agenda, structure and activities of these organizations.

* Berehynia — a goddess and protectress of life, home and family in Ukrainian mythology.

In Ukraine today the most exploited segment of the population are women and one wonders why that problem has not been brought to the public forum. The Ukrainian press frequently highlights the heavy physical labor required of women in agriculture and industry, but does not examine the reasons or consequences for this difficult situation, nor does it propose changes.

The April 8, 1990 issue of The Ukrainian Weekly published an informative article by Solomiya Pavlychko entitled "The role of women in RUKH and in society in Ukraine in the 1990s." Pavlychko is part of a group of scholars and writers — the founders of RUKH. She works in the Institute of Literature, the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in Kiev, and her specialty is American and English literature. A women's group "The Second Wreath" in Canada took advantage of Pavlychko's visit to the University of Alberta and invited her to Toronto where she delivered a lecture about women in contemporary Ukraine. Subsequently the lecture was published.

The author examines two questions — what is the attitude of society to the life circumstances of women and what are the problems of equality in the present political system. Basing herself on facts and statistical data, she has negative answers to both.

The communist propaganda stated that the October revolution instituted the equality of rights for women. In actuality, the government enslaved women in the name of building communism. The work which women did and for which they were paid was considered part of an effort to sustain the community. The following is statis-

tical data which shows the "equality of women" in the communist system:

- *51.5% of laborers and office workers are women;
- *80% of workers engaged in heavy labor are women (in the U.S.A. only 4% women are engaged in what is classified as "men's work");
- *83% of Soviet women are engaged in physical labor;
- *in construction work 25% are women;
- *women have a majority in the night shift jobs;
- *only 7% of women with a middle or high educational level have important positions in the party, in educational institutions or in industry;
- *they pay scale of women is 25% to 30% lower than that which is considered average;

In the collective farms women hold physically demanding jobs, while men, the local party leadership, work in offices. While building roads, dressed in orange jackets and manning shovels, women are the heavy laborers, while nearby a man, the supervisor on the job hangs around and smokes a cigarette. Women are city street sweepers.

Similar scenes are depicted by other authors. Doctor Arnold Reshetyuk in his article "Why we don't like women" writes that women carry bricks to top floors of highrises. "...as if elevators and cranes have not been invented yet... ." He makes it a point to say that a hundred years ago only men worked on construction in Russia. Women were called only to mix the cement with their feet and remained in jobs such as these to our day. Up to the time of the revolution only men worked in textile mills, because such work was considered too difficult for women. Today, as far as the author knows, in Ukraine there is only one male weaver. He works in Chernyiv and is considered an oddity. Then there is a photo of a woman with a long knife in her hand. She is attempting to dismember a carcass of a cow. The author concluded that society really does not like women.

With the article "Mona Lisa with a pick ax and crow bar," Jurij Briazhunov offers a photo which shows women repairing railroad tracks. He writes: The horror here is not in its cynical interpretation what is easy or difficult for a woman. It lies in the fact that the soviet legislature allows our dear mothers, wives and sisters to do all this and does not see in these activities any harm to their health, to the self confidence of their as-yet unborn children, and to the future of the nation."

Radianska Szinka (Soviet Woman) is the only women's magazine published in Ukraine. Until recently, like all other publications, the magazine propagated communist ideology, thus adding its bit to the enslavement of women. The covers of the magazine frequently featured photos of dairy maids dressed in red jackets, decorated with medals given to them for extraordinary work achievements. In 1990 the editorial board changed somewhat, and the readers began to see articles which dealt with the problems of working women. In the articles of Tetiana Chernyshevsky "Unfortunately, my

mother is a dairy maid" and in that of Mykola Petrushenko "Who will protect Nina Oleksiivna" the unenviable fate of the dairy maid is presented. T. Chernyshevsky talks of one working day in the life of her mother, which begins at 4 a.m. and with breaks, ends at 11 at night. She sleeps about 5 hours a night. She has worked on the collective farm for 33 years and her daughter doubts that she will last until her retirement, another 7 years in such a life. The work of dairy maids is considered most important in the farm environment, since mechanization here is nonexistent.

M. Petrushenko writes about the life of Nina, the dairy maid. When she started her job there was talk of mechanization which was slated to drastically change the work of the dairy maids. Fifteen years later and there are no changes. The following excerpt highlights the gist of the article: "Nina Oleksiivna Bujalo is not only the foremost dairy maid, but a qualified fodder distributor, since daily she carries several tons of feed. She also carries tubs of milk which weigh about 40 kilograms. She probably never even heard of the advice doctors give women not to carry more than ten kilos. "Do our doctors advise this or foreigners? she asks. Most likely foreigners." I must confess that I did not have the heart to explain to her that beyond the borders of the Soviet Union the safe weight for women is only seven kilos, and mostly men take care of livestock. The farmers are protective of their wives, because the work of a dairy hand is really not fit for a women."

The statistical data and the testimony which points to the exploitation of women can go on forever. Y. Briazhunov writes about a large percentage of women in the heavy industries such as the chemical industry, wood and metal industries, in the production of machinery, and others. In the light industries 79% are women.

A. Reshetylo affirms that by nature a woman is weaker than a man. Also her work capability is 3 to 4 times lesser than that of a man. Hard labor drains and depletes, it causes illness, it destroys a woman's psyche.

S. Pavlychko also examines the situation of women in the party where they occupy 30% of various posts. Usually these are second or third rate positions. The position of Valentyna Shevchenko, who until the 1990 election was a member of the Politbureau of the Central Committee of the Communist Party of Ukraine and president of the National Council, the author finds secondary in comparison with the position of the secretary of the Central Committee and that of the president of the Council of Ministers. In Ukraine there have not been any women ministers or diplomats. Women in party positions do not represent any women's or democratic movements. They represent the party apparatus, usually its most conservative segment.

Leading positions are also inaccessible to highly educated women. In universities the number of students — male and female — is approximately the same, but there is a large disproportion between women and prestigious positions in the professional arena. The author

gives as an example the situation in the Institute of Literature, the Ukrainian Academy of Sciences, which is divided into ten departments. Directors, their deputies and secretaries are men, although the Institute employs the same number of men and women.

The Writer's Union of Ukraine has many women members, yet it was never chaired by a woman. Editors of literary, scholarly, political and popular magazines and newspapers are men, with the only exception of the magazine "Radianska Zsinka".

In keeping with the communist ideology, the chief role of women in society is motherhood. Propaganda has it that the state cares for mothers and helps them in various ways such as providing nurseries for infants and pre-school facilities, as well as offering meals, etc. Why is it that with such favorable conditions the birth rate in Ukraine is only 2.8 for each 1000 people? A partial answer to this question is given by T. Mushyka in the article "The social economic factors in the demographic behavior of young families" in the journal "The Economics of Soviet Ukraine" in 1982. The article was based on a survey questionnaire of young women working in four light industry factories in the region of Zakarpatia. The questions asked dealt with number of children desired and the factors which influenced these women's demographic behavior. The results were as follows:

Number of children desired:

- 37% — 1 child
- 46% — 2 children
- 9% — 3 or more children
- 6% — no children

Reasons for limiting number of children:

- difficulties in combining parental responsibilities with a job.
- lack of day care centers and kindergartens for children; the ones in existence are crowded and employ unqualified personnel.
- as the number of children increases in the family, its material welfare decreases.
- shortage of apartments; frequently married couples have to wait years for one.
- women who have two or three children cannot upgrade their job qualifications and therefore are paid lower wages, and ultimately receive a lower pension in comparison to women who are childless or to those who have raised only one child.

In order to insure the minimum growth of the population, the average for each family should be three children.

Only in one article which was available to me (D. Tuz. "Bring love back to the madonna.") the author, based on the statistics of the city of Chernivtsi health department, discusses the relationship between the destructive ecological environment of work and health problems experienced by women such as spontaneous abortions, still births, barrenness. She also states that: "The press, having removed all taboos from the socio-



"Molod' Ukrainy"

political life, is afraid to loose its virtue by openly and directly discussing the women's issues without fancy words and compassionate euphemisms. An entire group of problems is being ignored, problems which are tied to the physiology of women, and which for some time now have reverted from being purely medical to social." She continues: "How long will subjects which are tied to the particulars of our feminine bodies be considered in bad taste? Haven't we ourselves, through our superfluous modesty determined that talking about these subjects is shameful?" She also writes that supervisors on jobs feel that a pregnant woman's work load can be eased only if she "shows". If she does not "show" a doctor's note confirming her pregnancy will not help in providing any relief at work.

Valentyna Usenko, in her article "The trials and tribulations of the privileged," also discusses this situation. In the infant mortality statistics, 30% show deaths resulting from birth defects. The author feels that "This is the result of pregnant women working in harmful environments, and the law which says that these women should be transferred to easier jobs in the first stages of pregnancy is not enforced. We keep hearing.... there is a lack of funds for this." She also proposes with the

support of the deputies" to endorse an international conference on the rights of the child this year, and to formulate a national program called *Childhood*." Children cannot wait. They are out today, not only our future."

The following are taken from S. Pavlychko's article, as well as from other authors' statistics concerning women and children:

In the Soviet Union there are:

6,000,000 abortions per year — probably the highest number in the world. (In the U.S. there are 1,200,000 and 1,330,000 abortions in the same time period).

In Ukraine:

14.5 infant mortality rate per year per 1,000 people.

30,000 women do not carry to term.

14,000 children are born with physical and mental defects.

9,000 children are raised in orphanages.

5,000 infants are raised in institutions — these are children abandoned usually by single mothers, these are children of alcoholics, drug addicts and prisoners.

The shortage of qualified doctors, of medicines, frequently contribute to the death of infants and mothers.

Only in the last few years discoveries were made concerning the terrible state of orphanages and children's homes.

Only 20% of school age children in Ukraine are considered healthy.

In a previously mentioned article B. Usenko writes that the pathetic state of women and children... "is the result of our economic and ecological neglect, the result of negligible funding for medicine, for education. Also contributing is our low spiritual well being, and cultural standards of the general population. The cult of the mother and child has been forgotten."

During the time of glasnost and reconstruction, an interesting reaction from the communist hierarchy came to light regarding the women's issues. In an interview conducted in July 1989 by Lidia Mazur, chief editor of "Radianska Zhinka" with Valentyna Shevchenko, it was discussed how to remedy the situation that "women constitute 80% of the physical labor work force, and they are also the majority in the group which works during the third shift." V. Shevchenko replied: "The problems are acute and painful and not particular to women, but to the general population. I realize that with this I will evoke an unfavorable response in your readers, but I must say that these problems were in a way created by our feminine passivity, our lack of education about our rights. The law forbids women to work night shifts, and such is only permissible as a temporary measure. Is this humane and fair. Yes! It is a different matter altogether how this is brought into practice. There are still numerous supervisors of various ranks in the agricultural arena which have only one demand from a worker — that she yields maximum productivity at whatever cost — her health, free time, family well being. Her sacrifice is irrelevant to them. I, too, am responsible for this." V. Shevchenko does not say if and what kind of measures

she took to ease the fate of women, and blames professional syndicates, councils of the collectives, public ministers, doctors, women's councils. At the conclusion of the interview she declares, "that she had deep respect for women for their innate wisdom, for their spiritual beauty; for the ability to be loyal, to give support in difficult situations. But at times it is necessary to feel one's weakness, and realize one's essence in serving a man. And in fact, when all is well for the woman, all is well for the man also." Hence, here is the ideal of a party leader in a country where 80% women are engaged as slave labor.

Halyna Lytvynova, the secretary of the Republican Council of Women, in an article entitled "If you don't sow, it won't green" (February 1990) writes about women's councils — that they don't have any rights, nor any funds, and "they are responsible for social awareness which formed itself around the issues of women." She cites a few examples when women's councils achieved some successes. Otherwise, the general tone of her article is not very optimistic, when she states that: "Not all women's councils are psychologically ready to change the structures of work, to spread the measures of their activity, to become part of the solution of global problems." Nevertheless H. Lytvynova has been "reconstructed" when she declares that "...there is no contemporary educated concept of a women's movement in the country. Probably, in the growing interest as to who we are and from where, a desire to immerse oneself in the history of this movement, which also has its own "white spots" will develop..." Finally, she comes to the conclusion, "Almost everyone is interested in the foundations and traditions in the workings of women's councils. However, all that happens someplace else, sooner or later comes to our republic. The development of various community women's groups, foremost unifying according to mutual interests — that is fundamental in the development of the women's movement. It must be taken into account. It would not be a bad idea to observe the work of women's organizations outside our borders... The rules and traditions we can create and develop ourselves without copying others."

In conclusion S. Pavlychko asks what did democratization and reconstruction bring to women in Ukraine? The deduction — former organizations are presently invalid, for they do not mirror nor reflect the current crisis in the lives of women. The women's movement is non-existent — its ideology is unknown or not popular. It seems that women are not ready to fight for their rights, for human rights.

New political organizations do not include women's issues in their agenda, and women who participate in the conferences of these organizations do not call for them. In the initial conference of RUKH in 1989 there were 98 women among the 1,109 delegates. 45 men and 3 women formed the ruling body of the organization. At the second RUKH conference in 1990 of the 2,023 delegates, 203 were women, and 17 men and 2 women joined the legislative ranks. No women were included in

the agenda nor were they seated at the presidium. M. Horyn spoke about the work of the Women's Assembly, which is a part of RUKH.

In February 1990, in a statement from RUKH concerning the health of children, it was emphasized that a woman is foremost a mother. S. Pavlychko points out that it is easier to destroy a one-party system than to change cultural and political stereotypes in society, particularly where there are no democratic traditions.

In an interview, in OUR LIFE, May 1990, "Ukrainian women in RUKH", Evhen Sverstiuk says that "women in RUKH play the same roles they do in real life — they are shadow cabinet leaders. It can't be said that here a woman is a third rate player. I can only say that because of the social position she is enslaved, she is greatly oppressed by life. She holds together the family, her children, and still brings home a paycheck." About men, Sverstiuk has this to say: "I think, that many functions performed by women should be given to men. Men are becoming quickly liberated, they divest themselves from numerous basic responsibilities." He is referring to men with party memberships and secure jobs, although he does not describe men without these accouterments, therefore it can be assumed their attitude is similar. The evidence for this is the observance of A. Reshetiuk, who says that men "gladly give jobs to women which they themselves wish to avoid."

According to S. Pavlychko, numerous women, intellectuals, in leadership positions in various democratic groups, consider women's issues secondary. Their priorities is the sovereignty of Ukraine, freedom of religion, economic and ecological problems. These priorities are self explanatory considering that women's issues are tightly interwoven with economic and ecological problems.

One cannot consider secondary a situation in a society in which women are 80% of the work force, engaged in hard physical labor, which reflects a catastrophically diminished population birth rate due to the difficult work women perform in terrible ecological conditions, resulting in the births of thousands of defective children. Furthermore, women are burdened with distressing circumstances of life, responsibilities of the home, and the raising of children. The discussion here is not about an unknown or unpopular women's movement, but about the rights of an individual and the interest in the life of a nation. Women have become the victims in the building of communism. Will they also remain the victims of the process of democratization?

In March 1990 13 women out of 450 deputies became members of the National Council of USSR. In "Radianska Zhinka" in August 1990, under the heading "Bring us Ukraine" there was an interview with women deputies. Their photos were printed, biographical data was included, and they were asked what is the most important part of their job to which they pain to dedicate their efforts. Ludmyla Shushurina, second in command to the chief editor in "Radianska Zhinka" who conducted

the interview, points to the difference between the present members of the parliament and the previous ones, of which there were 30% in the National Council. Previously, the candidates were named by the party and "the elected deputies unanimously voted the party line... Their place at the parliamentary Olympus was guaranteed automatically. Given an appropriate portfolio, they remained at their positions for life." About the current deputies, she writes that they won their jobs in a difficult, uncompromising struggle and.. "they all want to work, putting into this job all their abilities, their conscience and their passion." Seven of them want to work on a committee dealing with women's issues, the protection of the family, with emphasis on mothers and children, believing that this committee, brings into focus all the problems of society, and also in the process of reconstruction, concurrently there will be a social liberation of women. Others chose the protection of health, especially to help the children of the Chernobyl region. Some chose culture and spiritual rebirth, enlightenment of the population, economic reforms, ecology. The parliament members take their positions seriously and with a sense of responsibility.

The successes of the deputies would undoubtedly be greater if they were supported by women to whom they dedicated their work. Now, there is only hope that with time the majority of women will realize their enslavement and shed this yoke which was thrown on them by the communist system.



FYI

"Ukrainian" Conversa-phone Language Program by Conversa-Phone Institute, Inc., Ronkonkoma, NY 11779. \$10.

"Conversa-phone Ukrainian Language Program" consists of an audio cassette of Ukrainian text and a 16 page booklet of Ukrainian text with English translation along with a four page English-Ukrainian alphabetical listing of vocabulary. Although the blurb on the box invites to "just sit back and relax" the program is not designed for cold beginners. It seems to be rather targeted for a traveller, who may not be quite familiar with expressions needed to pass customs inspection, register at a hotel, order a meal, ask for directions to a specific place, ask to have clothes cleaned, use the post office of public transport. It does not make any allowances for cultural or economic realities. Tape is on the whole well made. Word of caution: Phrases are spoken at normal speed and intonation. Careful and repeated listening is needed to repeat them, but do not be discouraged!





УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ВИСТАВКА З МУЗЕЙНОЇ КОЛЕКЦІЇ
ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА У
ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

Під такою назвою 1 березня ц.р. в Port of History Museum відкрилася виставка Українського Музею в Нью-Йорку. Експозиція виставки займає увесь нижній поверх Музею — а це п'ять виставочних залів. У кожній експозиційній залі — окрема виставка: 52 твори Никифора відкривають експозицію, потім фотовиставка "Дерев'яні храми України: шедеври архітектури", наступна зала репрезентує виставку "Мистецтво афіші в сучасній Україні", четверту залю заповнили писанки та килими, і виставка народного одягу Яворівщини, Покуття, Західного Поділля та інших етнографічних груп. Великий прапор, що висить на музеї і на якому написано "Ukrainian Arts Festival", вказує дорогу на це свято української культури. Свято відкрилось о 6:30 по полудні. Директор музею Ромалд Барбер, відкриваючи виставку, подякував за її організацію мистецькому директору музею та кураторові виставки Зенонові Фецакові і надав йому слово. У своєму слові З. Фецак висловив подяку тим людям та організаціям української громади в Америці, які своїми грошми та іншою формою допомоги підтримали організацію цієї репрезентативної виставки українського мистецтва. Екзекутивний директор Роберт Боріс сказав теплі слова щодо прекрасної експозиції виставки, а також висловив подяку Українському Музеєві в Нью-Йорку в особі голови Управи Музею Тита Геврика, що був присутнім на відкритті, за сприяння в популяризації українського мистецтва та культури у Філядельфії. На відкритті було коло 300 осіб. Вона триватиме місяць. Ця виставка — велике досягнення в популяризації нашої культурної спадщини в американському середовищі.



Експонати виставки в Філядельфії.

"НАШЕ ЖИТТЯ", ТРАВЕНЬ 1991

СТЕФАНІЯ ГНАТЕНКО



Експонати виставки в Нью Йорку.
Objects on display. New York City.

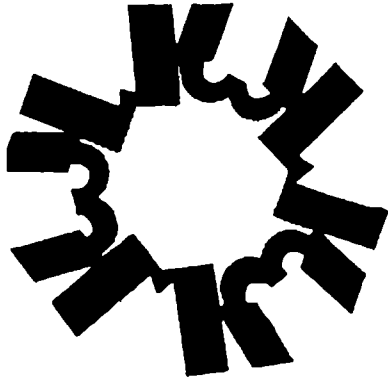
НОВА ВИСТАВКА В МУЗЕЇ

Свято весни і пробудження — такий загальний тонус другої виставки, що відкрилася 2 березня в експозиційній залі Музею під назвою "Символи магічної сили". Це виставка писанок і обрядового печива. На ній представлені писанки з різних етнографічних груп та обрядові хлібні вироби: паски, калачі, короваї тощо. Виставку відкрила Марія Шуст, директор Музею. У своєму слові вона привітала відвідувачів з приходом весни і попросила оглянути веселу, життєрадісну весняну виставку, присвячену Великодню. Куратор виставки Люба Волинець розповіла коротко про мету виставки. "Оскільки всі експонати, представлені на виставці, мають магічну силу у своїх символах, які дійшли до нас ще з поганських часів, то, можливо, і сталося так, що з відкриттям виставки прийшла весна до Нью-Йорку, — на цій веселій ноті закінчила своє слово Любова Волинець, подякувавши усім тим, які взяли участь в організації виставки. Вона оголосила, що всі, хто хоче ознайомитись з магічними словами, які промовляються при печенні обрядових хлібів, та дізнатись про значення тих чи інших символів, може звертатись до неї.

Урочисте відкриття закінчилося смачною перекускою, яку зорганізувала Марія Даниш, член управи Музею та організатор Комітету добровольців, що працює при Музеєві.



Objects on display. Philadelphia.



КАЛЕНДАРСКОП

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Шановні члени Союзу Українок Америки!

Почуваємося до милого обов'язку звернутися до Вас у цьому листі і заявити наше признання за таку подиву гідну працю, яку виконуєте своїми посилками, доповідями, вістями, як теж поширюванням доброго слова через журнал "Наше Життя".

Сестра Сергія Р. Гаудіда

Куритиба, Парана

В залученні пересилаю передплату за Ваш цінний журнал "Наше Життя". Останнім часом журнал гарно редагований і при тому подає цінні інформації з України. Бажаю успіхів! Хай Вас Бог благословить!

Людвика Томин

Ми одержали Ваш журнал "Наше Життя" і дуже Вам дякуємо, бо він для нас є дуже корисний тут в Бразилії.

Елісавета Хандоха

Мадем, Бразилія

Дуже дякую за гарно та дуже добре редагований журнал. Він цікавить не тільки мою дружину, але й мене. Тому висилаю передплату в сумі 40.00 дол. на два роки (1991-1992).

Степан Шишка

Баффало, Нью-Йорк

Дякую за гарно редагований журнал "Наше Життя"! Читаю його "від дошки до дошки". Тут, на арізонській пустині, "Наше Життя" є цінним ліком для нас. Пересилаю передплату на 1991 рік.

Арізона

Дарія Яворівська



Обкладинка книжки Ганни Черинь "Ідьмо зі мною знов!!!"
Cover of book "Travel with me again" by Hanna Czerin.

У видавництві Об'єднання українських письменників "Слово" вийшла друга збірка репортажів Ганни Черинь "Ідьмо зі мною знов!!!". Книжка має 353 стор., ілюстрована мистецькими фотографіями Степана Паньківа. Обкладинка роботи д-р Ярослави Грабович.

За словами автора, в книжці поміщені мандрівні нариси з подорожей у різні країни світу, де письменниця намагалася знайти українців та познайомитись з їхнім життям. Шукала всесвітню Україну і знаходила її. Єдиний вірш, поміщений в книжці, має такі рядки:

Я мильодію чужої мови
Вже люблю, як рідну, як свою.
В кожному місті кілька слів любови
Я на милу згадку зберезу.

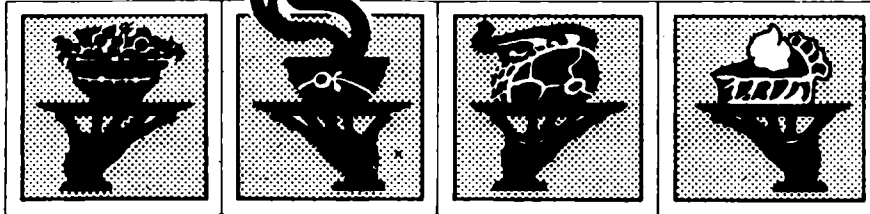
Милуватись буду по частинці
Сувенірами, що веселять мій зір.
Зустріч з вами, любі українці,
Це — з усіх найкращий сувенір

Ця книжка може стати сувеніром у кожній бібліотеці. Ціна книжки 20.00 дол., її можна замовити написавши на адресу:

**Halyna Pankiw
652 Norwood St.
Port Charlotte, FL 33952**

наше харчування

ХРИСТЯ НАВРОЦЬКА



У травні є доволі нагод для гостей: перше св. Причастя, ряд іменин, починаються весілля. Тому подаємо декілька приписів на торти:

ГОРІХОВИЙ ТОРТ З ГОРІХОВОЮ МАСОЮ

10 жовтків
9 білків
1/2 фунта волоських горіхів
1/2 горнятка тертої булки
1 горнятко цукру
2 ложки соку з цитрини

маса: 1/3 горнятка молока
1/2 ліски ванілії
12 унцій масла (whipped butter)
1 ложка соку з цитрини
10 унцій кислої мармеляди
— окремо

Вбити жовтки з цукром, додати терту булку і змелені горіхи наперемін з вбитою піною. Добре змішати, розділити на дві тортівниці і пекти при температурі 375° — 35-40 хвилин.

На масу заварити молоко з ванілею, яку по заваренню вийняти і залити кип'ячим молоком горіхи. Як пристигнуть, додати масло, цукор, сік з цитрини і довго терти.

Кожний корж перерізати. На перший накласти половину горіхової маси, накрити другою частиною. На цей корж розсмарувати кислу мармеляду з агресту, порічок або морелів. Знову покласти одну частину коржа, накласти другу половину горіхової маси і накрити другим коржем.

Склиця з шоколяду.

КРИХКИЙ ТОРТ З ДВОЯКОЮ МАСОЮ

Корж:
1/2 фунта масла або маргарини
2 горятка борошна (муки)
1/2 горнятка цукру
2 жовтки
1 ложка кислої сметани
1 коробка ванільового цукру

Маса з яблук:
2 горнятка цукру
1 горнятко води

2 1/2 фунта дрібно нарізаних яблук
1/2 горнятка помаранчевої мармеляди
сік і шкурка з однієї цитрини
1/2 фунта мигдалю, спареного і змеленого
Горіхова маса:
1 горнятко цукру
3/4 горнятка води
1/2 фунта змелених волоських горіхів

Замісити крихке тісто з борошна з маслом, додаючи цукор, жовтки, ванільовий цукор і кислу сметану. Поділити тісто на дві частини і вкласти завінене в пластичний папір, до холодильника на 1 годину. Пекти в температурі 350° — 30 хвилин. В тому часі приготувати масу з яблук: зварити соковик (сироп), на ньому добре всмажити, часто мішаючи, яблука, щоб мармеляда була густа. Тоді додати помаранчеву мармеляду, сік і шкурку з цитрини та змелений мигдаль. Все разом добре змішати.

На горіхову масу заварити соковик, щоб був густий і всипати змелені горіхи, заварити мішаючи.

На один спечений корж накласти гарячу горіхову масу і добре вирівняти, на це накласти масу з яблук, вирівняти і накрити другим коржем.

Склиця: цитринова з 3/4 фунта цукру-мучки, сік з 1 1/2 - 2 цитрин. Довго мішати, щоб склиця була густа і суцільна.

ГОРІХОВИЙ ТОРТ З БІЛКІВ

Корж і:
6 білків
1 горнятко цукру
1/2 фунта ліскових горіхів (filberts)

Корж II:

6 білків
1 горнятко цукру
1/2 фунта волоських горіхів

На перший корж зрум'янити ліскові горіхи і зняти з них лушпинку. Змолоти. Вбити піну з білків, додаючи потроху цукор. На кінець всипати горіхи і легко змішати.

На другий корж змолоти волоські горіхи і так само продовжувати як з першим. Пекти по два коржі з кожного тіста при температурі 350° — 25-30 хвилин, щоб зрум'янилися.

Перекладати шоколядовою масою: 6 унцій шоколяду (semi-sweet), 3/4 коробики вбитого масла (whipped butter), 1 жовток.

Розтопити шоколяд у верхній частині подвійного начиння. Додати пристиглий до масла і втерти з одним жовтком. Додати по одній ложці рому і коньяку. Наступне переложення — це морелева мармеляда (apricot butter). Останнє — вбиті вершки — 1 горнятко (heavy cream) з 4-5 ложками цукрової мучки. Склиця шоколядова або цитринова. Для усіх коржів розмір тортівниці 10 інчів.

ІНША ШОКОЛЯДОВА СКЛИЦЯ

1/2 горнятка вершків
2 ложечки порожкованої кави (найкраще "еспрессо")
8 унцій шоколяду (semi-sweet)

Влити до риночки вершки і всипати каву. Заварити до закіплення. Додати шоколяд і мішати, щоб розпустилася і була гладка. Трошки прохолодити і вилити на торт.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Плями з овочів, буряків, борщу або червоного вина на матеріаліх з бавовни, льону чи синтетичних можна усунути в такий спосіб: під сплямлене місце підкласти глибоку тарілку і полити плями кип'ячою водою. Пляма зникне! Це не відноситься до шовку чи вовни.

"КИЇВСЬКИЙ" ВЕЧІР У КЕРГОНКСОНІ



Учасниці мистецької програми. Зліва: Лідія Яців, Стефанія Барановська, Зеновія Ковальська, Людмила Волянська, Галина Хамула, Ольга Мороз, Мирослава Кондра, Емілія Рейнер.

Participants in the program. From left: Lidia Jaciv, Stefania Baranovsky, Zenovia Kovalsky, Ludmyla Volansky, Halyna Chamula, Olha Moroz, Myroslava Kondra, Emilia Reyner.

23 лютого в залі церкви Пресвятої Трійці в Кергонксоні, Нью-Йорк, 89-ий Відділ СУА ім. Лесі Українки влаштував третій з черги "Товариський вечір", присвячений столиці України Києву.

Заля була заставлена святково прикрашеними столами, а на сцені виставлені мапи, світлини мальовничих краєвидів, історичних пам'яток, цікавих архітектурою будинків і святинь золотоговерхого Києва.

Програму вечора відкрила голова Відділу Стефанія Барановська. Вона привітала гостей і, побажавши смачної вечері, попросила о. Мар'яна Струця поблагословити страви з "київським борщем і процим".

Після вечері програмою вечора провадила імпрезова референтка Зеновія Ковальська. Вона попросила культурно-освітню референтку Відділу ред. Людмилу Волянську, киянку, розказати про Київ.

Про красу золотоговерхого Києва, зелень його гаїв, широколистяних каштанів, панораму розлогого Дніпра, мистецькі скарби і славне минуле столичного міста можна б говорити дуже багато. Прелегентка вибрала тему різних навал і окупацій міста, а разом з тим і руйнування та розкрадання культурних надбань столиці. Ред. Л. Волянська побудувала свою доповідь на цитатах статті Дмитра Донцова "На Старокиївський шлях". Почала від суздальської орди Андрія Боголюбського, що зруйнувала Київ і його церкви в 1169 р., зупинилася на руйнівних навалах татарської орди 1240 і 1483 р., довголітньому нищенні старого Києва царською Росією та найбільшій руїні Києва московським комуністичним режимом. У 1943 р. голова міста Києва зібрав дані про нищення київських пам'яток і святинь: знищено пам'ятник на місці колишньої церкви св. Ірини, Ярославової жінки; замкнено собор св. Софії та Києво-Печерську лавру. Пізніше агенти Москви Павло Постишев та Мендаль Хатаєвич впродовж одного 1934 р. обернули в руїни Михайлівський монастир XI ст., пограбували образи, царські ворота тощо, Братський монастир на Подолі з його величезною книгозбірнею, собор Великого

Миколи, Стрітенську церкву (Всіх скорблящих радість), церкву свв. Петра й Павла на Подолі, Три-святительську церкву XII ст., Аскольдову могилу, Успенський собор XII ст. та ін.

Ціллю руйнування нашої столиці (а разом з тим і всієї України) була не тільки боротьба з релігією і церквою, але й спроба змусити нас "виріктися свого й забути про все, що нас від них ділило; щоб ми всюди замість наших святощів поставили подобу московських ідолів; щоб не згадували про нашу колишню велич; щоб нам відбило пам'ять про славу давнину".

Пишні церковні будови свідчили про нашу давню культуру і політичну силу, що наш Київ був володарем великих просторів східної Європи. Дух предків витав над цілим Києвом, а легенди переходили віками з уст до уст. "Треба було знищити легенду: одним — легенду великого християнського міста, де мандрував апостол Андрій; другим — маєстат великого й старого культурного осередку східної Європи, в чім блиску меркли марні імітації Суздаля і Москви".

Прелегентка розказала цікаву київську легенду про Михайлика, оборонця Києва. Під час облоги Києва поганями, вони вимагали видачі Михайлика. Але він невидимо вийшов з Києва, забравши з собою Золоті Ворота і заповівши, що прийде другий, фальшивий Михайлик руйнувати Київ, і лише тоді, як схаченуться кияни, вернеться правдивий Михайлик рятувати його. Не знати, чи чув цю легенду червоний комісар, що прибрав собі ім'я Михайлик, коли керував пљундрованням Києво-Печерської лаври в 1920-их роках. Невідомо, чи чули більшовицькі погромники про легенду Михайлівського монастиря і собору, що збудований ще перед св. Софією в XI ст. на честь Архистратига Михаїла, патрона і оборонця Києва, в якій говориться, що "як довго стоятиме собор, буде вільною нація", але вони висадили його динамітом в повітря.

Руйнували погани собор часто та його відбудували наші князі і гетьмани. Востанне відбудував

його гетьман Мазепа. Руйнували і обкрадали київські святині і присвоювали цінності їх і символіку старого Києва ще від Андрія Суздальського, що загарбав Вижгородську Божу Матір і переіменував її на Володимирську. Нищачи рештки старого Києва, Москва проти волі доводила, що Київ і його пам'ятники, ціла його культура і дух — Москві чужі.

Найкращі молоді покоління, інтуїтивно відчувачи дух старого Києва, повертаються до нього з його Володимировим тризубом, що є "символом національної величі й незалежності". Наші очі звернені на події в Києві, бо там вирішуватиметься доля України. Київ чекає свого новітнього Михайлика!

У програмі вечора виступив квартет "Союзянок" у складі Галини Хамули, Мирослави Кондри, Емілії

Реннер і Зеновії Ковальської, який проспівав "Київський вальс" та народну пісню "Ой, гиля, гиля гусяньки на став". Лідія Яців прорецитувала в'язанку віршів про Київ: "Київ" Юрія Драгана, "Золоті Ворота" Євгена Фоміна, "Київська Софія" Ірини Сенік і уривок з роману "Маруся Чурай" Ліни Костенко. Знову квартет проспівав пісні: "Взяв би я бандуру", "Ой, ходила дівчинонька беріжком" і "Киеве мій". Акомпаньювала квартетові мгр Ольга Мороз.

Ведуча З. Ковальська подякувала гостям, виконавцям мистецької програми, комітетові, що приготував смачну вечерю та попросила о. каноніка Е. Шараневича відмовити молитву подяки.

Ольга Денисенко,
пресова референтка

ЦІКАВИХ ІМПРЕЗ БУЛО БАГАТО



14-ий Відділ СУА в Атланті, Джорджія.

14th Branch of UNWLA in Atlanta, Georgia.

Як і інші відділи, наш, 14-ий Відділ СУА в Атланті, Джорджія, має свою ділянку праці, на яку звертаємо особливу увагу. Полягає вона в тому, щоб якомога ширше ознайомлювати американців з українською історією та культурою. Тому кожного місяця ми проводимо зустрічі з членами американських жіночих організацій, влаштовуємо мистецькі виставки, виступаємо з відповідними доповідями з історії чи культури нашої Батьківщини.

Крім того, в останні два роки, коли до Атланти приїхала досить велика група емігрантів з України, виникла потреба започаткувати нову ділянку праці — допомогти новоприбулим пристосуватися до тутешніх обставин.

Протягом минулого року наш Відділ організував або брав участь у багатьох імпрезах. Усіх їх навіть важко перелічити, тому згадаю про головніші.

На різдвяні свята у залі римо-католицької церкви відбулася Свята Вечера, у якій взяли участь українці з Атланти та околиць.

У лютому в одній із шкіл Атланти була виголошена доповідь про Україну, на якій були присутні представники різних національностей. Багато з них,

як потім виявилось, мали слабе уявлення про Україну та її історію.

Цікавою була мистецька виставка, яку ми провели у жіночому клубі в Ковінгтоні. Під час виставки був прочитаний реферат про українську культуру та мистецтво. Влаштовано також показ писання писанок і приготовано мистецьку виставку в середній школі.

У травні ми взяли участь у нараді комітету для підготовки до фестивалю різдвяних ялинок. В одній з початкових шкіл була прочитана доповідь про українські звичаї та культуру і висвітлені прозирки з народного мистецтва.

Три членки нашого Відділу побували з турою на Україні, а коли повернулися, ми провели сходуни і попросили їх виступити, поділитися своїми враженнями.

Багато цікавого можна б розповісти і про участь у міжнародному фестивалі околиці Кобб, і про спільний пікнік, і про фестиваль різдвяних ялинок, у якому ми взяли активну участь.

А попереду нові імпрези. І в кожному з них прагнемо внести щось цікавого, нового, свого.

Ярослава Гайдук

Вітаємо нових членок:
119-ий Відділ СУА вітає у своїх рядах двох нових
членок: Галину Вербенець і д-р Теодозію Савицьку.

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

25 лютого ц.р. членкині 62-го Відділу СУА у Глен Спей відзначили 120-ліття з дня народження видатної української письменниці Лесі Українки, патронки нашого Відділу.

Із-за тяжкої хвороби Леся Українка була слаба тілом, але сильна духом, і в своїх творах закликала скинути ярмо, випростатись і бути самими собою. Вона вірила, що рабству прийде кінець і писала:

*Вщухне Божий гнів,
Минеться Божя кара,
І встане велет із землі.
Розправить руки грізні
І вмить розірве на собі
Усі дроти залізні.*

У святково прибраній залі голова Відділу Віра Мазяр відкрила це урочисте свято молитвою і попросила Ольгу Линник прочитати реферат.

Зі словом виступила молода гостя з України Оксана Сновидович, яка висловила свою любов до Лесі Українки та її творів. О. Сновидович відвідала декілька місць, де перебувала Леся Українка.

Пелагія Юркевич прочитала вірш "Поетова сльоза".

Після імпрези солодким і кавою частувала всіх господарська референтка Тоня Туринська.

На закінчення голова Відділу Віра Мазяр подякувала виконавцям імпрезової частини та всім присутнім за численну участь.

Ольга Линник,
пресова референтка

БЕНЕФІС НА КОРИСТЬ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

Щороку 67-ий Відділ СУА у Філядельфії влаштовує імпрезу під назвою "Тиждень Українського Музею в Нью-Йорку". Тиждень цей починається переважно роздачею музейних жетонів біля усіх церков, а закінчується імпрезою, що є майже закликом до українського громадянства пам'ятати про Український Музей в Нью-Йорку, який, без сумніву, потрібний для українського суспільства і для ознайомлення інших національностей з культурними здобутками українського народу.

На закінчення Тижня Музею членки 67-го Відділу вирішили влаштувати бенефіс на користь Українського Музею. Відбувся бенефіс 7-го жовтня минулого року у гарно прибраній залі Українського Освітньо-Культурного Центру. Метою бенефісу було озна-

йомити наше громадянство з працею і успіхами Музею, придбати нових членів, а також зібрати фонди на його розбудову.

Голова 67-го Відділу Дз. Захарчук привітала гостей і попросила проф. О. Біланюка вести програму. Доповідали президент Музею інж. Тит Геврик та директор УМ Марія Шуст.

У розваговій частині виступив тенор Роман Осадчук. Під час бенефісу можна було оглянути виставку картин мистця Богдана Сороки з України і, як звичайно, була відкрита крамничка 67-го Відділу з біжутерією і античними виробами зі срібла.

Приємно відзначити, що з нагоди бенефісу на Фонд Музею передано 10,151.92 дол., а продаж жетонів принесла додатково 786.70 дол. Бенефіс був добре підготований і тому увінчався великим успіхом.

Членки 67-го Відділу щиро дякують гостям і всім, хто причинився до такої успішної імпрези.

Дарія Федак,
пресова референтка

"НОВЕ ПОКОЛІННЯ" З КЛІВЛЕНДУ

Від І. Івасютина з Колюмбусу, Огайо, надійшло до редакції повідомлення про визначний успіх однієї з нових українських театральних груп в Америці. Ансамбль, базований у Клівленді, зве себе "Нове покоління", а його успіх в тому, що знайшов велике признание не тільки серед своїх глядачів, але й у чужинецьких професійних колах. "Нове покоління" запрошене виступати на Міжнародному театральному фестивалі в Едінбургу, Шотландія, в серпні цього року.

Група "Нове покоління" існує понад два роки й виступала дотепер у важливіших осередках нашого поселення, м.ін. у Дітроїті, Торонто й інших містах. Поетеса Ліна Костенко дуже похвально сказала про ансамбль після однієї з вистав, яку мала нагоду бачити. Представник Руху поет Ростислав Братунь запросив його на виступи до Львова. Група нараховує 20 акторів та понад 25 осіб технічного персоналу.

На турне до Великобританії підготовляється драма Вілліама Шекспіра "Леді Макбет", прем'єра якої має відбутися у Клівленді при кінці травня.

Такий сміливий почин, очевидно, пов'язаний з величезним вкладом праці й коштів. "Нове покоління" звертається до громадянства з проханням про моральну та фінансову підтримку для сповнення його намірів. Допоможімо молодим!



УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

350.00 дол. — 82-ий Відділ СУА;
250.00 дол. — Олена М. Карп'як;
по 100.00 дол. — Марія і Василь Мацюки, Стефан Островський, 71-ий Відділ СУА, Олександр і Софія Скопи, Стефан і Карол Васильки, кредитова кооператива "Самопоміч" в Балтіморі, Юрій Кравець;
по 50.00 дол. — Ростислава Стицкер, Ярослав Бігун, Марина Е. Марку, Тиміш і Анна Гнатейки, д-р Михайло Наболотний, Андрій Демус, Василь Воронка;
по 25.00 дол. — Микола Баричський, Іван Пиртко, Ольга Джансон, Іван Перевізник, Володимир і Софія Мучні, Олександр Кулинич, Іван і Аліція Телешевські, Михайло Дравушак;
по 20.00 дол. — Іван Клек, Роман Боб'як, Ольга Вишневецька, Лариса Волошенюк;
по 10.00 дол. — Володимира Тарашук, Христина Гук, Рандольф і Анна Ліндерголми.

ПОЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

2,500.00 дол. — 113-ий Відділ СУА, дохід з вечора в Монте Карло;
1,037.00 дол. — спадщина із забезпечень від бл.п. д-р Галини Скорецької (537.00 із "Провидіння", 500.00 від Українського Народного Союзу);
1,260.00 дол. — 119-ий Відділ СУА з коляди;
200.00 дол. — Фріпорт МекМоран, дорівнюючи пожертву Міри Мандзюк;
150.00 дол. — Наталія Титла;
125.00 дол. — 28-ий Відділ СУА;
по 100.00 дол. — Роман Вомпель, Теодозія Гурик;
по 50.00 дол. — подарунок на уродини для Михайла і Марти Лялюків з Клівленду, Огайо, від д-ра Осипа і Лідії Оришкевичів;
40.00 дол. — Ольга Кекіш;
по 25.00 дол. — Христина Блаженко, Еквітейбл фундація, дорівнюючи пожертву Тараса Волянського;
20.00 дол. — 83-ий Відділ СУА (з льотерії), Ірина Борщ і Ярослав Дяцьків;
15.00 дол. — Дарія Хухра;
по 10.00 дол. — Володимир Маявич мол., Тетяна Доберчак, Мирослава Мирошніченко, Роман Савицький, М. Мазик;
по 5.00 дол. — Зиновій і Теодозія Савицькі, д-р Марія Курилак.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У світлу пам'ять сл.п. Софії Питляр на Український Музей **15.00 дол.** жертвує Євгенія Тріска.

В пам'ять бл.п. д-ра Юрія Кушніра на Український Музей жертвує **20.00 дол.** Євгенія Тріска.

На свіжу могилу бл.п. м'гра Юліяна Савчака складаємо **25.00 дол.** на Фонд Українського Музею.

Дарія Балух



Голова 119-го Відділу СУА в Йонкерсі Ірена Моцюк передає в канцелярії СУА чек в сумі 1.260 дол. за коляду на Український Музей. Зліва: Еліза Панчак, Омеляна Рогожа, Наталія Дума, Любомира Сохан, Ірена Моцюк.
President of UNWLA Branch 119th in Yonkers, NY, Irena Mociuk giving a check for \$1,260 to the Ukrainian Museum in NYC. From left: Eliza Panczak, Omeliana Rohozha, Natalia Duma, Lubomyra Sochan, Irena Mociuk.

Замість квітів на могилу бл.п. м'гра Юліяна Савчака складаємо **25.00 дол.** на Фонд Українського Музею.

Д-р Степан і Ольга Парубчаки

В пам'ять найдорожчих, незабутніх з родини Квасів-Модрицьких замість нев'янутих вінків на їхні могили на Україні складають **25.00 дол.** на потреби Українського Музею **В. і М. Кваси, Кергонксон.**

Замість квітів на свіжу могилу дорогого мужа бл.п. **Емілія Смішкевича** складає **100.00 дол.** на потреби Українського Музею **Марія Смішкевич.**

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. **Ярослава Городинського** складають **25.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею **д-р Микола і Надія Дейчаківські.**

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. адвоката **Ярослава Городинського** складає **10.00 дол.** на Український Музей **Ірена Винницька.**

В пам'ять бл.п. **Ярослава Городинського** на Український Музей **25.00 дол.** складають **д-р Олександр і Дарія Якубовичі.**

В пам'ять мого швагра бл.п. **Ярослава Городинського** складаю **20.00 дол.** на Український Музей. **Осипа Гордиська.**

В пам'ять товариша праці бл.п. адвоката **Ярослава Городинського** складаю **20.00 дол.** на Український Музей. **Д-р Борис Раковський.**

В пам'ять бл.п. м'гра **Ярослава Городинського** складаємо **20.00 дол.** на Український Музей. **Д-р Марко і Ольга Конюхи.**

У пам'ять мого мужа бл.п. **Стефана** складаю даток **200.00 дол.** на Український Музей. **Зоя Турчин.**

У світлу пам'ять нашої дорогої приятельки бл.п. **Мері Т. Флис** на Український Музей складають **по 30 дол.** Катерина і Василь Козуляки; Павла, Єн і Петро Гусаї; Мері і Роберт Джордани; Катерина А. Козуляк; Григорій П. Козуляк.

У світлу пам'ять моїх дорогих родичів бл.п. **Андрія і Марії Захарівих** складаю на Український Музей **250.00 дол.** **Анна Стельмах, Балтимор.**

У пам'ять **св.п. Марії Вислоцької** на Український Музей **50.00 дол.** складає **д-р Юрій і Оксана Тритяки з дітьми Яремою і Аретою.**

В пам'ять **бл.п. Стефана Турчина 25.00 дол.** на Український Музей складають **Марія і Юрій Штогрини.**

32-ий Відділ СУА в Ірвінгтоні складає **10.00 дол.** на Український Музей в пам'ять своєї членки **бл.п. Мері Вислоцької.**

В пам'ять нашої незабутньої приятельки **бл.п. д-р Галі Скорецької** на Український Музей **25.00 дол.** складають **Роман і Наталія Миколаєвичі, Бостон.**

В другу річницю відходу у вічність **бл.п. Володимира (Буся) Прокопіва** складає на Український Музей **100.00 дол. Роман Стефаник.**

В пам'ять **бл.п. Стефана Турчина** складаю **50.00 дол.** на Український Музей. **Орися і Роман Винники.**

Замість квітів на могилу **бл.п. Юліяна Савчака 57-ий Відділ СУА** складає **20.00 дол.** на Український Музей, а шановній голові СУА **Марії Савчак** пересилаємо глибоке співчуття.

32-ий Відділ СУА в Ірвінгтоні складає **10.00 дол.** на Український Музей в пам'ять своєї членки **бл.п. Віри Студної.**

В пам'ять мого мужа **бл.п. Стефана Турчина** складаю **200.00 дол.** на Український Музей. **Зоя Турчин.**

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "НАШОГО ЖИТТЯ"

Замість квітів на могили померлих в Україні членів родини членки 91-го Відділу СУА в Бетлегемі **Марії Корчевої** пожертвували на Пресовий Фонд "Нашого Життя": **25.00 дол.** — 91-ий Відділ СУА; **15.00 дол.** — **Марія Корчева;** по **10.00 дол.** — **Богданна Михайлів, Оля Цегельська.** Разом **60.00 дол.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Марії Петришин,** мами **Олі Гнатеюко,** на Пресовий Фонд "Нашого Життя" пожертвували **50.00 дол.:** **Уляна Старосольська, Омеляна Рогожа, Наталка Дума, Еліза Панчак, Анна Рак.**

У світлу пам'ять **бл.п. Марії Петришин,** матері **Олі Гнатеюко,** заступниці голови СУА і членки 86-го Відділу СУА, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". **Управа і членки 86-го Відділу СУА.**

Замість квітів на могилу **сл.п. Юліяна Савчака,** мужа голови СУА, **управа і членки 86-го Відділу** в Ньюарку складають **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Замість квітів на могилу **сл.п. Лідії Савчак,** мами нашої членки **Люби Коленської, 86-ий Відділ СУА** складає **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Замість квітів на могилу **сл.п. інж. Омеляна Смішкевича** — батька нашої членки **Оксани Кузьмак, 86-ий Відділ СУА** складає **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Замість квітів на могилу **сл.п. Володимири Нагорняк,** мами нашої членки **Миросі Граб, 86-ий Відділ СУА** складає **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Замість квітів на свіжу могилу в Україні нашого свата **бл.п. Дем'яна Гандзія,** складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя", а зятеві **Яреміві з родиною** складаємо щирі співчуття через **89-ий Відділ СУА в Кергонксоні. Осипа і Василь Дудинські**



100 ТИСЯЧНИЙ ФОНД ІМ. ОЛЕНИ ЛОТОЦЬКОЇ

Від червня 1990 р. до березня 1991 р. вплинуло:

Даток від **Ірини і Богдана Чайківських . . . 500.00 дол.**
Замість квітів і подяк **225.00 дол.**
Досі вплинуло: **86,471.00 дол.**
Разом: **87,196.00 дол.**



Замість квітів на могилу **бл.п. А. Курилко** складаємо **25.00 дол.** на Фонд ім. О. Лотоцької. **Д-р О. і Я. Гудзяки.**

УСМІХНИСЯ!

— Подумай: він ще не знає мене, а вже хоче зі мною одружитися.
— Погодься, доки він ще тебе не знає.

— Ти підеш заміж за мене?
— Піду, — швидко відповіла вона.
Настала довга тиша.
— Чому ти більш нічого не говориш? — питає вона.
— І так сказано вже надто багато.

НА ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ ЗАМІСТЬ КВІТІВ

На свіжу могилу **бл.п. Володимира Кравса**, мужа нашої довголітньої членки-співосновниці і першої голови нашого Відділу Анастасії, складають через **68-ий Відділ СУА** на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля: 300.00 дол. — Н. і Ю. Кравси; 200.00 дол. — М. Кравс; по 100.00 дол. — А. Кравс, О. і О. Кравси, С. і. О. Кравси, Е. Бішко, Л. і В. Делькевичі; 50.00 дол. М. і В. Прибили; по 25.00 дол. — д-р О. і Я. Гудзяки, Я. Л. Павлович, NRG. Sardone; по 10.00 дол. — Ф. Войтович, Н. Возняк, У. Пилипишин, І. і М. Пиндуси. Разом: **1165.00 дол.**

Складаю на Медичний Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля **50.00 дол. і 25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя" в пам'ять **бл.п. Михайла Пенцака**, моїх родичів **бл.п. о. Івана і Ольги**, братів **Климентя та Андрія Ратичів**.
Дарія Пенцак, Філядельфія, Па.

У світлу пам'ять брата **бл.п. Івана Крлія** складаємо **50.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля через 89-ий Відділ СУА в Кергонксоні. **Осипа і Василь Дудинські**

Замість квітів на могилу **бл.п. Анни Настюк** жертвую **30.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля.
Анастасія Озимко

Замість квітів на могилу моєї незабутньої подруги **бл.п. Марійки Пересади** складаю **25.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.
Катря Оприско

В пам'ять покійного мужа **бл.п. Володимира Шевчука** складає 25.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля **дружина Мирослава**.

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. проф. Івана Боднарука** складаю 25.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля. **Євгенія Плєскачевська**.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. мґра Юліяна Савчака**, мужа голови Союзу Українок Америки Марії Савчак, складаю **25.00 дол.** на Фонд Медичної Допомоги Дітям Чорнобиля.
Ігор Попович

В пам'ять нашої незабутньої приятельки **бл.п. д-р Галі Скорецької** жертвуємо 25.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля. **Роман і Наталія Миколаєвичі, Бостон.**

Вшановуючи пам'ять **бл.п. д-ра Володимира Михайлова**, складаю 20.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля. **Ярослава Стасюк.**

Замість квітів на могилу **бл.п. інж. Мирослава Зубалю** складаємо 15.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля. **Богдан і Марія Дяків.**

Вшановуючи пам'ять **бл.п. Володимира Божика**, складаємо 15.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля. **Богдан і Марія Дяків.**

Замість квітів на могилу **бл.п. мґра Бориса Мазуркевича**, мужа моєї приятельки Марійки, пересилаю 15.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля. **Марія Кузів.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. інж. Еміліяна Смішкевича**, складає 10.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля, а опечаленій горем дружині Марусі та усій родині висловлює найглибші співчуття **М. Квас.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. д-ра Йосифа Якимова** складаю 50.00 дол. на Фонд допомоги дітям Чорнобиля. **Олена Мартинюк.**

In memory of **Ivan Spivak** for Medical Fund Aid Children of Chornobyl donated: **\$50.00** Olha and Stanley Egierd and children; **\$30.00** Luba and Pawlo Mychalevych; **\$25.00** George Spivak and Family, Tamara and Pawlo Pankevycz, Renata Mruczkevycz; **\$20.00** Stefania and Stefan Sawczuk, Lidia and Jaroslaw Czernyk, Maria Didenko; **\$15.00** Judy Hurd

Панство **Міра і Роман Грабці** замість родинних різдвяних дарунків пожертвували через 33-й Відділ СУА **350.00 дол.** на Фонд медичної допомоги дітям і молоді — жертвам Чорнобиля.

В світлу пам'ять дорогого мужа **бл.п. Івана Піщинського** складає 50.00 дол. на сиротинець **дружина Іванна**.

Добрий день, дорогі наші сестри і браття!

Пише вам із Чорнобиля Уляна з групи Союзу Українок. Я і всі наші жінки дуже вам вдячні, що ви не забули нас і пишете нам листи. Живемо ми так само, як ви бачили і як знаєте. Живемо на своїй рідній землі.

Спасибі наші друзі зі Львова з нами перепусуються, і вони нам також допомогли. Велике вам усім спасибі і ми вам усім дуже вдячні, що ви нас познаймили з добрими людьми зі Львова. Я думаю ви про нас добре знаєте, як ми живемо.

Цілую, вітаю усіх вас Уляна і мій чоловік Іван.

Цей Відділ був заснований в травні 1990 р. референткою суспільної опіки СУА Лідією Черник.



Надія Матківська (перша зліва) та Лідія Черник (третья справа) серед членок Союзу Українок ім. Лесі Українки в селі Опачичі Чорнобильського району. Фото М. Коломиєць. N. Matkivsky (1st from left) and L. Chernyk (3rd from right) with members of UNWL in Opachychi village, Chornobyl region. Photo by M. Kolomayets.

ПРИВІТАННЯ МАМІ

УЛЯНА КРАВЧЕНКО



*Серце нам живіще б'ється,
Очі криються сльозою.
Мамо! Це ж бо з привітанням
Стали ми перед тобою.*

*О прийми від нас ті квіти
Це ж твоє сьогодні свято.
Квіти скроплені росою
Скажуть тобі так багато.*

*Ти ж провідниця — веди нас,
Щоб минали тьму лукаву,
Щоб змагали ми до сонця
Любій вітчині на славу!*

*Квіти краще все розкажуть
Як діточа наша мова.
В надмірі любови, щастя,
Не знайти кращого слова.*

*Щастям нашим будь щаслива!
Бережи, навчай нас жити,
Щоб змогли ми і зуміли
В честь народів служити.*

МАТИ-ВЕСНА

ОЛЯ ГАЄЦЬКА

Вона сиділа під старою розлогою яблункою, яку зовсім недавно закінчила обсипувати білорозовим квітом. Вітер-пустун грався її довгим волоссям, що час від часу зовсім закривало її бліде обличчя.

— Ти пустуєш, вітрику, а я дуже втомилася, — промовила вона. — Подумай лише, скільки праці у мене: відколи ми відпровадили бабусю

Зиму я ні хвилики не спочивала. Треба було розкинути зелені трави по полях і луках, обсипати пахучими фіялками садки, обліпити квітами дерева та кущики, розвинути рожеві листочки і пелюстки.

— Я знаю, що ти втомилася, Весно, — відповів вітер, — але я теж не дармую, хоч часом і погратися треба. Взіми я граюся з білими сні-

жинками, зате тепер висушую всі доріжки, щоб ти зі своїми донями могла ними вільно проходити, а вліті разом з дощиком бережу твої квіти, щоб не зів'яли.

— Чи не бачив ти, вітрику, дівчат? Я вже журюся, бо ще вранці післала їх, щоб розкинули незабудьки по долинах і досі їх немає.

— А ось вони, — гукнув вітер і полетів понад полями. Біляві голівки Веселочки і Чепуруні в синіх віночках з незабудьок і роменів притулилися до Весни.

— Не гнівайся, матусю. Коли ми поверталися до тебе, зустрічали по дорозі багато-багато дітей. Вони раділи, збираючи твої квіти, і сказали нам, що завтра Мамин День, тож треба кожную маму привітати. Ми помогли їм плести віночки і складати китиці. А що ж ми тобі принесемо в дар, матусю? Ти маєш квітів так багато і всі вони твої, — зажурено сказала Чепуруня.

— А я знаю, — відповіла Веселочка. — В цей твій день ми принесемо тобі, матусю, наші серденька, відкриємо їх і зробимо для тебе все, чого забажаєш.

— Моє бажання непросте і сповнити його нелегко, — почала поволі свою розповідь Весна. — Колись давно я ще малою дівчинкою пролітала кожного року зі своєю матусею, а вашою бабунею, над різними краями та радувала їх нашими квітами. Одного разу матуся зупинилася над землею, що пишалася прекрасними вишневими садками, золотистими соняшниками і чорнобривцями. "Дивися, дитино, яка це гарна, а разом з тим нещасна країна. Колись, особливо у травні, ці люди величали не тільки своїх земних матерів, але з великою пошаною поклонялися Божій Матері. Нашими квітами прикрашували всі престоли й образи у церквах і каплицях. Віддавали під Її Божу опіку своє військо, свої родини і оселі. Приглянься ближче, голубонько, яку страшну кривду заподіяли їм вороги. Понищили і позамикали церкви, поламали хрести, повбивали людей". І я, маленька, тоді заплакала ревними сльозами. Своєї матусі обіцяла, що буду кожного року кружляти над цією прекрасною землею і може колись зможу якось розважити людей, які там проживають. І ось недавно, коли я перелітала туди, о диво, побачила, що деякі (хоч ще не всі) церкви вже відкриті, але їх плодівита земля,



що зветься чорнозем, ще спить — опущена, знищена війною, затруєна. Я всією душею бажала принести їм квіти, але не встигла і втома не дозволяє, а це ж вже завтра День Матері. Допоможіть мені!

— Не журися, матусю, не плач Чепуруню, — сказала Веселочка, — ми готові зробити для тебе все, що треба.

— Слухайте уважно, — промовила Весна. — Цей край зветься Україна. Ви мусите допомогти українським дітям завітати всі чудотворні місця, де появлялася Божа Мати: Зарваницю, Гошів, Почаїв, Грушів й інші. Люди допоможуть вам їх відшукати. Принесіть квіти до церков, на цвинтазі, до поруйнованих каплиць, що стоять забуті при дорогах. Не забудьте завітати до матерів, діти яких потерпіли від катастрофи у Чорнобилі. Збудіть затруєну землю, посійте там квіти і здорове насіння, а тоді усміхнеться їх славна Мати — страдниця Україна. Особливо тепер дитяча молитва їй дуже потрібна.

— А ось в небі барвистими пасмами вже стелиться моя дорога. Поспішаймо, сестричко, бо небагато часу залишилося! — сказала Веселка.

Пелюстки розквітлої яблуньки, що тихо падали згори, втирали на личку Весни сльози радості. Її бажання сповнялося.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

ВЖЕ РІК ПРОМИНУВ...



Св. п. Дарія Камінська

Для нас, членок 83-го Відділу СУА в Нью-Йорку, 18 травня 1990 року залишилося сумною датою. Цього дня перестало битися серце нашої членки Дарії Камінської. Всі ми знали її і любили, а дехто з нас знав її ще з давніх студентських часів з Мюнхену, і тяжко було погодитися, що її нема вже серед нас.

Народилася Дарця 22 березня 1923 року в селі Нивиці Радехівського повіту Львівської області у священничій родині о. Петра і Леонії Казанівських як наймолодша дитина. Вона мала ще трьох братів.

Дитячі роки Дарця провела серед чудової природи в Нивицях, де ходила до початкової школи. Середню освіту здобула в Сокалі, а за німецької окупації почала студіювати інженерію на політехніці у Львові. При кінці Другої світової війни, коли більшовицька навала насувалася на Західню Україну, Дарця мусіла покидати рідні землі і батьків. Її батько о. Петро Казанівський не хотів залишати свого народу. "Був я зі своїм народом у добрі, буду і в недолі", — казав він. Пізніше більшовики заслали його на Сибір, де він пробув вісім років.

По війні Дарця опинилася в Німеччині — далеко від рідної землі, молоденька, без батьків, але не пропала в чужому морю. Поступила на студію в Мюнхені, включилася в організоване студентське життя, працювала над собою. Після закінчення фармацевтичних студій, в дорозі до Америки (1949 р.) познайомилася з Едвардом Камінським, з яким і одружилася 1950 року і з того часу постійно жила в Нью-Йорку.

Ціле своє життя Дарця трудилася для своєї родини і громади. Крім відданої, жертвенної праці, присвяченої вихованню трьох дітей — Хризанти, Едварда, мол. і Юрка — знаходила час

для громадської праці. Вихвана в патріотичній священничій родині, свідомо обов'язків, які випали на українську жінку поза межами Батьківщини, Дарця Камінська включається в працю організованого жіноцтва в рядах Союзу Українок Америки.

Активною членкою 83-го Відділу СУА була св.п. Дарця протягом довгих років. Виконувала занадто різні функції в управі Відділу: була скарбничкою, організаційною і музейно-мистецькою референткою. Була також в управі Округу Нью-Йорк. Вона радо виконувала свої обов'язки, була доброзичливою, погідною і веселою вдачею. Ніколи не нарікала, навіть в часи тяжкої недуги. Завжди була готова допомогти, послужити порадою, розрадити в смутку. Була дуже побожною і спокій душі завжди знаходила в молитві. Мріяла про вільну Україну, про повернення на рідні землі. Однак мрії її не сповнилися. Життя мандрівка Дарці закінчилася на американській землі.

Залишила покійна в глибокому смутку мужа Едварда, доню Хризантему з мужем Романом Гентишем, внуків Лесю, Данилку, Ксеню і синів Едварда, мол. і Юрка.

Членки 83-го Відділу взяли численну участь у похоронних відправах. Прощала нашу дорогу св.п. Дарцю Камінську від нас усіх голова 83-го Відділу Варка Бачинська.

Відійшла від нас глибоко віруюча українка-патріотка, примірня союзянка, добра, віддана дружина, любляча мама і бабуня.

В пам'ять покійної зложено 4,055.00 дол. на добродійні цілі, переважно на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.

Минув рік, як відійшла від нас св.п. Дарця Камінська, а більшу втрату нашої дорогої членки не вщухає.

Вічна їй пам'ять! **Євгенія Івашків**



Св.п. Марія Залітач

Марія Залітач народилася в селі Плоске, де батько її був священником. Закінчила учительський семінар і багато років працювала учителькою школи ім. Тараса Шевченка в Яворові. Там же належала до Марійської Дружини і повна патріотичних почувань включилася у громадську працю, особливо в жіночій громаді, з якої постав Союз Українок. Під час Другої світової війни і опісля на еміграції в Німеччині далі працювала в громаді і вчителювала. Мала надзвичайно добрий підхід до дітей і діти її любили та шанували.

Після приїзду до Рочестеру в 1957 р. вписалася до 47-го Відділу Союзу Українок Америки. У Відділі була 13 років членом Управи на різних постах, довгий час секретарювала, кілька років була в Контрольній Комісії. З організуванням дитячої "Світлички" при Відділі Марія Залітач була опікункою, чергувала в часі зайнятості у "Світличці". Допомогала при всіх імпрезах, навіть тоді, коли "Світличку" перебрав молодший Відділ. Покійна була вірцевою членкою і всі її любили за лагідну і приємну вдачу. На святкуванні 35-ліття нашого Відділу її відзначили Почесною грамотою за заслуги у Відділі. Покійна була прикладом для всіх за її жертвенність на потреби організації, а також загальногромадські.

Відійшла від нас щира громадянка і вірна дочка свого народу. Нехай цих кілька слів будуть китицею квітів на свіжу могилу незабутньої і примірної членки. Відпровадили ми її на місце вічного спочинку 16 лютого ц.р.

Управа 47-го Відділу

Від Редакції

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову.

Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди а не погляди редакції. Редакція не буде містити невірливих образливих для когонебудь висловів. Рукописів не звертаємо. Анонімів не читаємо.

Редакція приймає за домовленням тел: (212) 674-5508. Адміністрація (212) 533-4646.
Адреса: "Our Life", 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

5-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. КН. ОЛЬГИ У ДІТРОЙТІ

Річні загальні збори Відділу відбулися 12 січня 1991 року. Головою зборів вибрано Емілію Ониськів, секретаркою — Евдокію Климишин.

Управу на 1991 рік вибрано в такому складі: голова — Павлина Будзол, заступниця голови — Емілія Ониськів, протоколярна секретарка — Евдокія Климишин, заступниця секретарки — Марія Івасюк, скарбничка — Неля Гимера.

Референтки: організаційна — Текля Гринчук, культурно-освітня — Евдокія Барнич, музейно-мистецька — Текля Кушнір, суспільної опіки — Емілія Бурзинська, імпрезово-господарська — Наталія Барнер.

Контрольна комісія: голова — Марія Матраль, члени — Ольга Сібек, Анна Попик.

Евдокія Климишин,
протоколярна секретарка

63-Й ВІДДІЛ СУА ІМ. СОФІЇ РУСОВОЇ У ВОРРЕНІ

Річні загальні збори 63-го Відділу СУА ім. Софії Русової у Воррені, Мишиген, відбулися 26 січня 1991 року. Окружну Управу репрезентувала голова Округи Орися Лончина. До президії увійшли: Ірена Іваницька — голова та Ярослава Казанівська — секретарка.

Управу на 1991 рік вибрано в такому складі: голова — Ольга Гриньків, перша заступниця голови — Ольга Гищак, друга заступниця голови — Ірина Іваницька, секретарка протоколярна — Ольга Про-

цик, секретарка кореспонденційна — Мирослава Беневич, скарбничка — Теодора Блашкевич.

Референтки: організаційні — Леонтина Галяженко і Олена Гевко, культурно-освітня — Ярослава Казанівська, суспільної опіки — Ольга Гищак, пресова — Олена Климишин, господарська — Тереса Сливка.

Контрольна комісія: Марія Цісарук, Ростислава Чубата, Олена Климишин.

Олена Климишин,
пресова референтка

93-Й ВІДДІЛ СУА У ГАРТФОРДІ, КОНН.

Річні загальні збори 93-го Відділу СУА у Гартфорді, Коннектикат, відбулися 27 січня 1991 року. Головою зборів була Мирослава Солук, протоколярною секретаркою — Катря Гадзевич.

Вибрано Управу на 1991 рік в такому складі: Ірина Остап'юк — голова, Ірина Чайковська — заступниця голови, Анна Крамар — секретарка.

Референтки: Ярослава Кукіль — фінансова, Катря Гадзевич — культурно-освітня, Євгенія Ковальська — організаційна, Ірина Левська і Роза Воробель — суспільної опіки, Стефанія Стасишин і Галина Васинчук — імпрезові, Нелі Федеркевич — зв'язкова, Юлія Вишневська — пресова, Юлія Масник — музейна, Мирослава Кузьо — господарська.

Контрольна комісія: Анна Пришляк — голова, Ольга Стеткевич і Володимира Теслюк — члени.

Юлія Вишневська,
пресова референтка

"OUR LIFE" Magazine (USPS 414-660) is published monthly — except July & August combined by Ukrainian Women's League of America, Inc. at 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003

Subscription in the United States of America \$20.00, half year \$10.00, single copy \$2.00.
COUNTRIES OTHER THAN U.S. (with the exception of South America) may send the subscription in their currency, which will equal the amount of 20.00 American dollars.

ПЕРЕДПЛАТА В США: річна... 20.00 дол., піврічна 10.00 дол. Поодинокое число 2.00 дол.

КРАЇНИ ПОЗА МЕЖАМИ США (за винятком Південної Америки) можуть вплачувати у своїх валютах, в сумі яка дорівнює вартості 20.00 американських доларів.

©Copyright 1991 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

Printed in USA by Computoprint Corp., 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011

(201) 772-2166
FAX (201) 772-1963



Волинські взори із збірки о. д-ра Юрія Шумовського. Власність Українського Музею. 1. 2. Брак інформації про місцевість і призначення взору. Слідуючі взори із збірки вишивок Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, 1938 р. Видавництво "Українська преса" Івана Тиктора. 3. 4. 5. Взори з околиць Дубна. 6. 7. — з околиць Луцька. Вишивати чорними та червоними нитками DMC ч. 321. Рисувала Ольга Трачук.

Designs from the Volyn' region. From the collection of Rev. Dr. Jurij Shumovsky at the Ukrainian Museum. 1. & 2. No information available about origin of design. The following designs are from the collection of the Shevchenko Scientific Society in Lviv, 1938, Publication "Ukrainian Press of Ivan Tyktor". 3. 4. 5. Design from the Dubno region. 6. & 7. Design from the region of Luck. Embroider with black and red DMC thread #321. Drawing by Olha Trachuk.